TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 8
9 Ocak 1968
100 Kuruş

HALK PARTİSİNDE İÇ ÇELİŞKİ

CHP Kurultayında İnönü, «Ben kırk yıllık solcuyum» diye haykırdığı zaman, 1950'den önceki CHP iktidarları zamanında solculuğundan ötürü başına türlü haller gelmiş olan bir yazar, «Bu, gizli dinler konusuna girer!» demişti.

İkinci Dünya Savaşı yılarında dış ve iç konjonktürler sonucu CHP, kapılarını tarikatçısından ırkçısına kadar her türlü gerici, antikemalist unsurlara açarken ve bu kemalizme aykırı yola kayışını iç ve dış politikasına açıkça yansıtırken, ve bu siyasî örgüt 1945'ten sonra da ayni sebeplerle Filipin tipi demokrasiyi Türkiye'de kurma işine girişirken, elbette ki ne CHP'nin ne de onun Millî Şef'inin solculuğundan söz edilemezdi. Onlara merkez bile denemezdi. CHP düpedüz kemalist kökleri ile bağını koparmış ve sağa kaymış bir örgüt; bağrında barındırdığı dönüşümcü küçük burjuva unsurların arka plâna itildiği ve sermaye çevreleri ile taşra mütegallibesinin gittikçe ağır bastığı, yabancı etkilere açık bir siyasî parti durumuna düşmüştü.

Tarihte bunun örnekleri çoktur. Batıda kökten reformlardan yana küçük burjuva nice partiler devrimci olarak başlamış ve eninde sonunda statükocu birer siyasî klüp hâline gelmişlerdir. Ondokuzuncu Yüzyılda marksistlerin kurduğu nice sosyal-demokrat işçi örgütü sonunda, Marx'ı mezarında döndürecek, oportünist bir siyasî çizgiye sapmıştır.

Ama bu kayma hep tek doğrultuda, yani soldan sağa olmamıştır. Batıda kapitalist gelişmenin ilk döneminde, en küçük bir işçi kıpırdanışını kanla bastıran koyu sağcı partiler, tarihin zorlamasıyla, daha sonraki dönemlerde, sosyal adaletçi kesilmişlerdir. (Sosyalist literatürde «sosyal adalet» terimi, kapitalist düzen içinde ve bu düzeni değiştirme amacı gütmeden, nimetlerin bölüştürülmesinde emekçiye karşı biraz daha âdil, biraz daha insaflı davranılması tutumunu ifade eder. «Sosyal adalet» Batı reformistlerinin kullandıkları bir terimdir ve devrimcilik ile, sosyalizm ile çelişen, bir kavramdır.)

Yakın tarihimizde biz, CHP örneğinde her iki doğrultuda kaymaları görebiliriz.

CHP'yi ilk millî kurtuluş savaşının muzaffer önderi Mustafa Kemal kurmuştur. Bu siyasî örgütün ilk adı Kuva-i Milliye idi. Kurtuluş Savaşımızı yöneten örgüt budur. Emperyalizme karşı verdiğimiz bu savaşta hegemonyanın, Birinci Dünya Savaşı yıllarında kapitülâsyonların fiilen kalkması sonucunda gelişme ve güçlenme imkânı bulan ticaret burjuvazisinde olduğu, ve kemalistlerin bu ticaret burjuvazisi çevrelerini temsil ettikleri söylenmiştir. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Bu bize daha çok, kalıba uydurmak için gerçekleri zorlamak gibi gelmektedir. Türkiye gibi bir ülkede zaman zaman sermaye çevrelerinin ve feodal ağa takımının etkisi altına düşmekle, birlikte gene de bağımsız bir güç olarak ele alınması gereken bir küçük burjuva bürokrasisi vardır. Bizde de, başka ülkelerde olduğu gibi, bu zümrenin, tarihî şartlar gereği sağa, ya da sola kaydığı görülmüştür. Ama bu zümrenin devrimci potansiyelini küçümsemek, büyük yanılgı olur. Bugün Arap ülkelerinin antiemperyalist mücadelesi küçük burjuva aydınların he hemonyası altında yürütülmektedir. Kastro ile birlikte dağa çıkanlar aynı zümrenin aydınlarıydı.

Türkiye'nin küçük burjuva bürokrasisinin büyük tarihî hatâlar işlediği bir gerçektir. Bu zümre Türkiye gibi bir ülkede, emperyalizm ile iktisadî bağları koparmadan bir millî burjuvazi yaratarak, kapitalist yoldan kalkınma ham hayaline kapılmıştır. Ve bu yanılgının sonu hüsran olmuştur. Yaratılmak istenen millî burjuvazinin ergeç emperyalizmin kucağına düşmesi mukadder olduğuna göre, bu yanılgının kefaretini Türk milleti ile birlikte bu zümre de ödemiştir.

1940'lara kadar CHP içinde ağır basan kemalist asker-sivil aydın zümre oldu. İkinci Dünya Savaşının meydana getirdiği dış ve iç konjonktürler sonucu, asker-sivil aydın zümrenin siyasî örgüt içindeki etkisi azaldı. Bu gelişme, emperyalizmin Türkiye'de etki alanının genişlemesi, ve antikemalist karşı-devrimin, demokrasi maskesi altında, güç kazanması ile orantılı olmuştur.

27 Mayıs, karşı-devrime kemalistlerin bir darbesidir. 27 Mayıs, CHP içindeki arka plâna itilmiş olan dönüşümcü küçük burjuva bürokrasisinin toparlanıp kendine gelmesini ve sonunda ağır basmasını sağlamıştır. Ortanın Solu'nun başarısı da bu örgüt içindeki kuvvet dengesinin kemalistlerin lehine olarak değiştiğini ifade eder.

Türk toplumunda ayrı bir gücü temsil eden proleter devrimcileri, CHP içinde Ortanın Solu'nun, yâni kemalist hizbin, dönüşümcü küçük burjuva hizbin başarısını olumlu karşılamalıdırlar. Tutarlı devrimciler, her örgütte, her yerde ilerici bir eğilimi, elbette ki beyanları değil, sınıf çıkarlarını ve eylemi göz önünde tutarak devrimci açıdan doğru değerlendirmesini bilenlerdir. Gelişmemizin belirli aşamasında devrim yolunda, geçici de olsa, dostu düşmanı doğru saptayanlardır. Proleter devrimci tutum budur.

Evet, CHP içinde Ortanın Solunun başarısı, devrim açısından olumlu bir gelişmedir. Ama CHP içindeki tutucu güçler, direnmeden vazgeçmiş değillerdir. Ortanın Solu'nun bayraktarı Ecevit'i altetmek için, hiç değilse etkisiz duruma düşürmek için, «göbekçiler»'in mücadelesi henüz başlamıştır. Yabancı üslerle donanmış NATO içinde bir Türkiye'nin özel şartları, ekonomisi işbirlikçi sermaye çevrelerinin ve taşra mütegallibesinin egemenliği altında bir Türkiye'nin özel şartları, bütün seçimleri en gerici, emperyalizme en yakın partinin kazandığı bir siyasî ortam, CHP'deki Çelikbaşların, Feyzioğluların artçı birliğinin işini kolaylaştırmaktadır.

Ama öte yandan Türkiye'deki milliyetçi akım, öylesine güçlüdür ki, işbirlikçi gerici güçlerin siyaset alanındaki temsilcilerinin eli kolu bağlanmaktadır. Türk ulusunun ve özellikle Türk gençliğinin, Vance'ı, Esenboğaya indirmeyen Amerikan bahriyelilerini geçirtmeyen genç yurtseverlerin antiemperyalist mücadelesi gözümüzün önünde gelişmektedir. Ama milliyetçi direnme hiç beklenmeyen yerlerden patlak vermektedir. Örneğin Demirel iktidarının sağcı eylemini frenleyen Danıştay kararları; Yargıtay Genel Kurulunun kumsalların ve kıyıların özel mülkiyete konu teşkil edemeyeceği yolunda kararı, milliyetçi akımın gerçek gücünün belirtileridir.

Bu durumda, gençliğin antiemperyalist mücadelesine katılan, coplanan CHP gençlik kolları üyesi yurtsever gençten, bürokrasinin en yüksek kademesine yükselmiş milliyetçi aydına kadar CHP'nin gerçek gücünü temsil edenlerin gözleri İnönü'ye çevrilidir. Bunlar, kemalist devriminin «ikinci adamı»'ndan, Garp Cephesi Komutanına yaraşır bir davranış beklemektedirler.

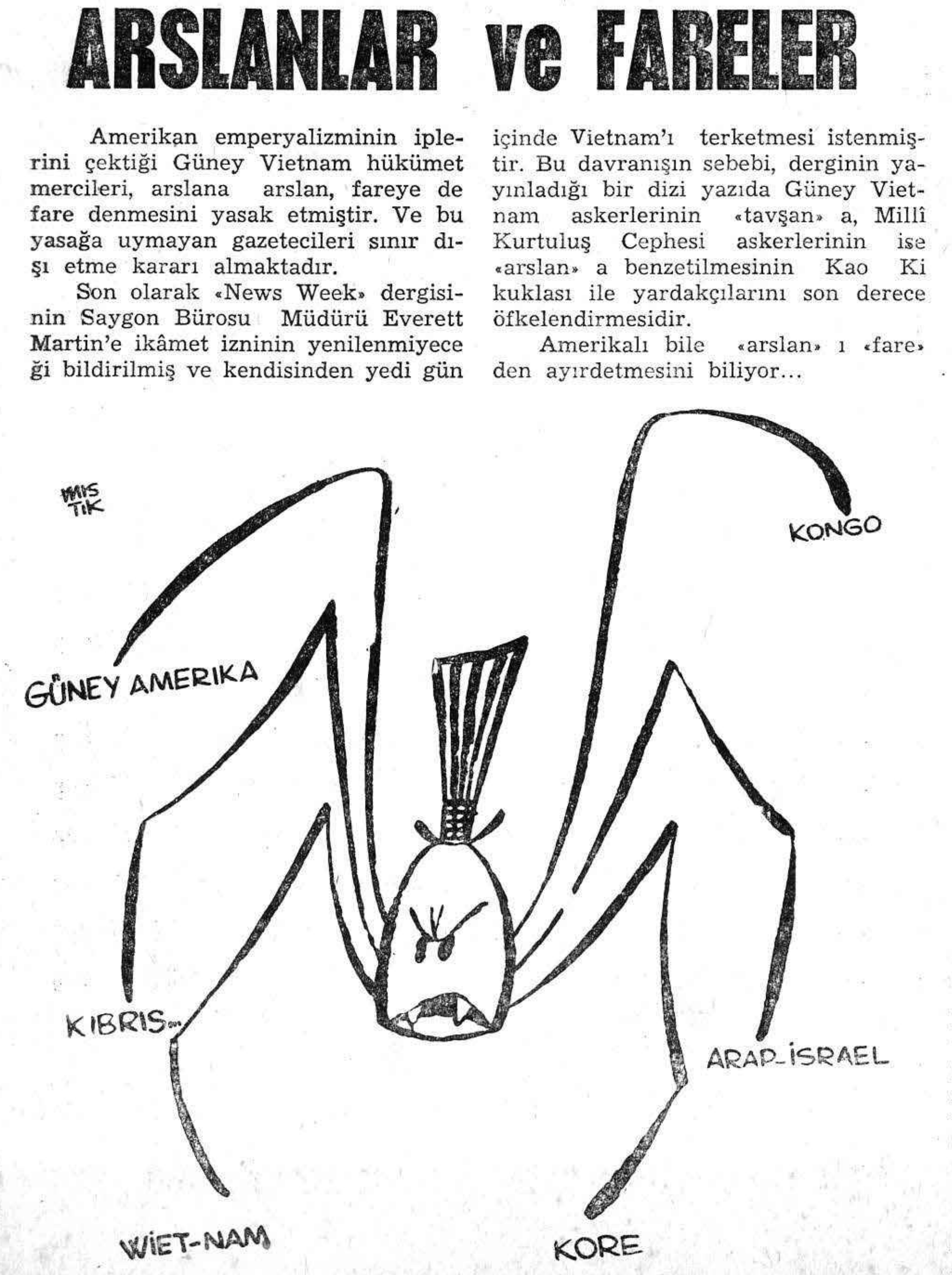
Soru şudur: CHP bir ikinci Güven Partisi mi olacaktır; yoksa, en soldan Ortanın Solu'na kadar, Türkiye'nin bütün devrimci güçleri saflarında yerini alan, tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin gerçekleştirilmesinde payına düşeni yapan, kurucusuna lâyık bir kemalist siyasî örgüt mü?

ARSLANLAR ve FARELER

Amerikan emperyalizminin iplerini çektiği Güney Vietnam hükümet mercileri, arslana arslan, fareye de fare denmesini yasak etmiştir. Ve bu yasağa uymayan gazetecileri sınır dışı etme kararı almaktadır.

Son olarak «News Week» dergisinin Saygon Bürosu Müdürü Everett Martin'e ikâmet izninin yenilenmiyeceği bildirilmiş ve kendisinden yedi gün içinde Vietnam'ı terketmesi istenmiştir. Bu davranışın sebebi, derginin yayınladığı bir dizi yazıda Güney Vietnam askerlerinin «tavşan» a, Millî Kurtuluş Cephesi askerlerinin ise «arslan» a benzetilmesinin Kao Ki kuklası ile yardakçılarını son derece öfkelendirmesidir.

Amerikalı bile «arslan» ı «fare» den ayırdetmesini biliyor...

NASIR

Şerif TEKBEN

Bir zamanlar sefaleti, açlığı, işsizliği, sömürüyü... bir kelime ile geriliğimizi söyletmezler, yazdırmazlardı.

Köye gideceksin, bitleneceksin, bitlendim diye yazamıyacaksın. Akçadağ'ın Örenyazısında açlıktan ölenleri göreceksin, yazamıyacaksın.

Bu yasağı dinlemeyip bir iki satır çiziktiren meşhur ve kahraman oluverirdi. Makal'ın ünü böyle başlamıştı. Yasağı çiğneyip köy gerçeğini ortaya koyuveren «Bizim Köy» ün topladığı büyük ilgiyi hepimiz biliyoruz.

Özellikle İstanbul aydını için kitaptaki gerçekler akıl almaz şeylerdi. Pendik'ten öteye geçmemişler için köy, Çalıkuşu, Çoban Çeşmesi denli kitaplarda edinilen tatlı, mistik duygulardan ibaretti. Yeni bir tür yaratık bulmuş gibi Makal'ın etrafını sarmışlardı. Böyleee tüm basın, hükûmet, aydın, halk Bizim Köyden söz ediyordu.

Bizim Köy'ün davula indirdiği bu tokmak sonraları elden ele dolaştı. Köyün nesi varsa, nesi yoksa ortaya döküldü... şiirde, romanda, müzikte, tiyatroda, filmde. Ve her eser yeni bir olay sayılıyor, yer yerinden oynuyordu.

Bugün bunun tam tersi. Köyün olaylarını yüz davulla da ilân etseniz kılını kıpırdatan yok. Oysa dün fırtınalar yapan köy bugün daha da kötü durumda.

Bu yıl Elâzığ'da sürgünde iken geçen şu olaya bakın:

«Muhtar uyuyan karısını, iki çocuğunu uyandırdı, odayı boşalttı. Boşalan yatağa ben yattım. Muhtar da oracığa uzandı... Sabahleyin muhtar elinde çorba çanağı ile içeri girdi. Söyleniyordu: «Aksiliğe bak beyim, uyurken bizim çocuğu eşek basmış öldürmüş...» Başka odası olmadığı için o gece karısı ve çocukları ahırda yatmışlar.

Bu olayı hükûmet adamlarına, eşe, dosta, ilericiye, gericiye, cahile, bilgine... kime olursa olsun, anlattığımda nasıl sarsılacaklarını, isyan edeceklerini düşünür dururdum. Böyle olmadı «Olur böyle şeyler» dercesine kuzu kuzu yüzüme bakıyorlardı.

Sanki duygular, zihinler nasır bağlamış.

Bunun nedenini burada araştırma yerine, şu gerçeği belirtmeyi daha yararlı buluyorum: Artık olayları başka açılardan değerlendiren yeni ağızlar, yeni sesler, yeni kalemler ve sazlar bekleniyor. Nasırın üstüne basan yeni adımlar.

başyazı

Anti Emperyalist Mücadele mi, Sosyalist mücadele mi?

Bir sosyalist vatandaş şöyle diyordu:

«Sosyalist odur ki, emekçilerin sömürenlere karşı mücadelesini ön plâna alır ve bütün geri kalan eylemini bu mücadeleye tabi kılar. Onun için bir soyalist, elbette ki Türk ulusunun tümünün, sömürülen emekçilerle birlikte, sömürenlerin bir kısmının da dâvası olan antiemperyalist mücadeleye, millî bağımsızlık mücadelesine öncelik veremez. Verirse asıl görevini, sömürücü sınıfların tümüne karşı sosyalizm uğruna, mücadeleyi savsaklamış olur...»

Öteki sosyalist vatandaş, ilki kadar parti eylemine katılma imkânını bulmamıştı ama, daha çok yaşamış, daha çok görmüş, okumuştu, karşılığı şu oldu:

«Bu görüş, antiemperyalist mücadelenin, sınıf mücadelesiyle çelîştiği ve geçici bir süre için de olsa, sınıflar arası barışı, sınıf mücadelesinin rafa kaldırılmasını gerektirdiği önyargısından hareket etmektedir.

«Bu kesin olarak yanlıştır. anti-emperyalist mücadele, sınıf mücadelesinin rafa kaldırılması şöyle dursun, Türk toplumu içinde asıl sömürücülere karşı derin ve yoğun bir mücadeleyi gerektirir. Kimdir Türkiyenin emekçi halkının asıl sömürücüleri? Yerli, yabancı asıl sömürücü kurumlar hangileridir?

«En üstünkörü bir bakış bile Türkiye ekonomisinin emperyalizmin ve onunla işbirliği durumunda sermaye çevrelerinin egemenliği altında olduğunu gösterir. Bu işbirlikçi sermaye, tarım bölgelerinin büyük toprak sahipleri ve feodal ağa takımının desteği ile bütün Türkiye'yi ahtapot gibi sarmıştır. Doğrudan doğruya yabancı ya da yabancılarla ortak girişimler dışında, dış ticaret, bankacılık, sigortacılık, montaj sanayii, ambalaj sanayii v.b. hep emperylist vesayetinin, bu sömürü düzeninin kal'alarıdır. Ve Türkiye ekonomisinin bu önemli kollarına millî bir nitelik vermeden, antiemperyalist savaş sonuçlanmış sayılamaz, bağımsız bir Türkiye gerçekleşmiş sayılamaz.

Yalnız ikili antlaşmalardan ve yabancı üslerinden kurtulmakla Türkiye bağımsız olmaz. Bağımsızlık savaşının ilk zorunlu adımıdır bu ama, bununla yetinilemez. İkili antlaşmalar ve yabancı üsler emperyalist vesayet düzeninin bekçileridir. Bekçileri kovmakla iş bitmez. Vesayet düzenine son vermek şarttır. Emperyalizmin işbirlikçisi sermaye çevrelerini, onların taşradaki ortaklarını sömürü imkânlarından yoksun bırakmak gerekir. Millileştirmek gerekir.

«Onun için anti-emperyalist mücadele, yalnız yabancıya karşı değil, Türk ekonomisini egemenliği altında bulunduran emperyalizmin yerli ortakları durumunda olan sömürücü sınıflara karşı, «Komprador karşı, feodal ağaya karşı» mücadeledir. Anti-emperyalist mücadele sınıf mücadelesinin ta kendisidir. Sınıf mücadelesinin en yoğun en derinidir. Asıl iktisadî gücü elinde tutanlara, asıl para bab larına karşı mücadeledir. Emperyalizme el kaldıran, onun yerli ortaklarına karşı da el kaldırmış olur. Öte yandan, Türkiye'yi feodal kalıntılardan arınmış, gerçekten demokratik bir ülke haline getirmek için mücadeleye girişen, karşısına emperyalizmi de almak zorundadır.

«Ve bu henüz sosyalist mücadele, sosyalizmi kurmak için mücadele değildir. Bağımsız bir Türkiye'yi kurmanın, Millî Demokratik Devrimin gereğini yerine getirmektir.

«Ama biz sosyalizmin biliminin gerektirdiği biçimde, toplumdaki ayrı ayrı sınıf ve zümrelerin ve bunların içindeki ayrı ayrı hiziplerin demokratik devrim karşısında ya da sosyalist devrim karşısında davranışlarını bütün ayrıntılarıyla saptamazsak; hesaplarımızı buna göre yapmazsak büyük yanılgıya düşeriz. «İç sömürüyü, dış sömürü ile birlikte kaldıracağım» cinsinden yuvarlak lâflarla Burla Firması ile, Dolapdere'de, yanında birkaç çırak çalıştıran tamirci Ahmet ustayı ayni sepete koymuş oluruz. Harmandan harmana yanında bir iki ırgat çalıştıran koca orta köylü kitlesini kompradorla bir tutmuş oluruz. Ve küçük burjuvaziyi kendine düşman edersen kendini tecrit etmiş olursun, emperyalizmin ekmeğine yağ sürmüş olursun.

Ve ikinci sosyalist vatandaş sömzlerini şöyle bitirdi:

«Sonuç olarak şunu söyliyeyim: Antiemperyalist mücadele mi? yoksa sınıf mücadelesi mi? sorusu yanlış bir sarsayımdan hareket eden temelsiz bir sorudur. Anti-emperyalist mücadele ayni zamanda sınıf mücadelesidir de, Türkiye'nin ekonomisine hükmeden işbirlikçi sınıflara karşı mücadele. Ve bu mücadele bir avuç işbirlikçi asalak dışında tüm Türk ulusunun mücadelesidir. Bu mücadele Kemalist Devrim doğrultusunda, 27 Mayıs hamlesi doğrultusunda atılması zorunlu devrimci adımın gerektirdiği ulusal bir mücadeledir.»

İki sosyalist birbirinden dostça ayrıldılar.

Türk SOLU

Olaylar - Olaylar

Jonson'un Mesajı ve pravda

Johnson'un yeni yıl mesajı dolayısıyla yaptığı tasarruf çağrısı ve istediği tedbirler bütün dünyada geniş yankı uyandırmıştır. Bu arada, Pravda gazetesi, Johnson'un son ekonomik tedbirlerinin doların devalüe edilmesi tehlikesinin mevcudiyetini gösterdiğini yazmıştır. «Pravda», bu tedbirlerin bütün kapitalist dünya için endişe verici bir belirti olduğunu eklemiştir.

Gazete, dışardan dolar üzerine yapılan tazyiklerin gittikçe arttığını, altın birliğinin dağılma tehlikesinde olduğunu ve dolar hâkimiyetine dayanan milletlerarası para sisteminin çökebileceğini işaret etmiştir.

«Pravda», Amerika'nın tediye muvazenesini düzeltememesinin başlıca sebebinin Vietnam Savaşı olduğunu ileri sürmüş ve Johnson'un tedbirlerinin tesirsiz kalacağını iddia etmiştir.

Amerikaya karşı gösteri suç değil

1967'nin son günlerinde 5. Asliye Ceza Mahkemesi ilginç bir olayın yargılamasını sonuçlandırarak karara bağlamıştır.

Ekim başlarında ülkemize gelen Amerikan bahriyelilerine karşı protesto gösterilerinde bulunan iki işçi ile dört öğrenci hakkında açılan dâva beraatla sonuçlanmıştır.

Öğrencilerle birlikte dâva edilen işçilerden biri 17 yaşında, diğeri ise beş çocuk sahibidir. Olayın ilginç yanı cumhuriyet savcı yardımcısının mütalâası olmuştur. Savcı aynen «Her ne kadar sanıkların Amerikan bahriyelilerine menfi tezahürat yaptıkları anlaşılmakta ise de müstakil bir devlet olan Türkiye'de her ne surette ve her kime karşı olursa olsun kanunların çerçevesini aşmamak şartıyla sempati veya antipati gösterilerinde bulunmak suç teşkil etmiyeceğinden ve sanıkların hareketi de bu kabil menfi tezahürden başka mânâ taşımadığından .... beraatlerine karar verilmesi talep olunur» demiştir.

Sanıkların avukatı Muvaffak Şeref savcının mütalâasını sevinçle karşıladığını beyan ederek beraatlerine katıldığını bildirmiş ve hâkim talepleri göz önünde bulundurarak beraat kararını vermiştir.

Öğretmen kıyımının tepkileri

Türkiye Öğretmenler Sendikası Genel Başkanı Fakir Baykurt'un bakanlık emrine alınması olayı, son haftalarda çok ilginç bir safhaya girmiştir.

Yurdun çeşitli köşelerinden birçok öğretmen, Bakanlığa dilekçeyle başvurarak, Baykurt'un bakanlık emrine alınışındaki gerekçenin, aslında tüm öğretmenleri kapsadığını ileri sürmekte ve TÖS Başkanı için yapılan işlemin kendileri için de yapılmasını istemektedirler.

Bilindiği gibi Millî Eğitim Bakanlığı, Baykurt'u bakanlık emrine alırken gerekçe olarak şunları gösteriyordu:

«Yazı ve beyanlarda politik davranış, tarafsızlıktan ayrılma, meslekî tesanüdü ihlâl, kanun ve nizamlara karşı direniş, düzensizlik ve anarşi tahrikçiliği, disipline saygısızlık...»

Bu sudan ve hiçbir hukukî esasa dayanmıyan uydurma gerekçe önünde, öğretmenler, sendikal eylemin eğer bu anlama geldiği iddia ediliyorsa, kendilerinin de politika yaptığını, kanun ve nizamlara direnildiğini, disipline saygısızlık edildiğini söylemekte ve dolayısıyla bakanlık emrine alınmalarını isteyerek «hodri meydan» demektedirler.

Bakanlığa gönderilen dilekçelerden birinde aynen şu cümleler yer almaktadır:

«Ben TÖS'ün üyesi bulunmaktayım. Genel Başkan Fakir Baykurt'un şahsında temsil edilen bütün amaç, eylem ve davranışlarına katılıyorum. Bu davranışları bütün gücümle onaylıyor, tasvip ediyorum. (...) Demek ki Genel Başkanımın, işlediği bir suç varsa, bundan ben de onun kadar suçluyum. Buna göre benim de herhalde kendisi kadar ceza görmem gerekir. Bu nedenle, ben de bakanlık emrine alınmamı istemekteyim.»

TÖS TOPLANTISI

Öte yandan Türkiye Öğretmenler Sendikası Yürütme ve Yönetim Kurulları, geçen hafta ortak bir toplantı yaparak, Bakanlığa karşı alınacak tedbirleri ve bu konudaki stratejiyi saptamıştır.

Tüm gençlik kuruluşları emperyalizme karşı

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliğinin düzenlediği, «Gençlik örgütlerinin görevi» konulu açık oturum, O.D.T.Ü. konferans salonunda yapıldı ve ilgiyle izlendi. Açık oturuma Üniversitenin Hür Düşünce Kulübü Başkanı Şemsettin Akbulut, Sosyal Demokrasi Kulübü Başkanı Öner Yurtsever, Sosyalist Fikir Kulübü Başkanı Sinan Cemgil çağrılmışlardı.

İlk söz Hür Düşünce Kulübü Başkanına verildi. Dünyada iki büyük emperyalist devlet olduğunu söyleyerek sözlerine başlayan konuşmacı daha sonra Japon Gençliğini örnek verdi ve «Köylere gitmeliyiz ama belli bir fikri yaymak için değil» dedi. Daha sonra söz alan Sosyalist Fikir Kulübü Başkanı, «Sosyalistler tahlillerini, gözlemlerini bilimsel verilere göre yaparlar. Sosyal olaylarda konulara sınıf açısından bakarlar. Eğer toplumun belli katında olan bir tabakadan söz açmak gerekiyorsa onun toplum içindeki yerini saptamak gerek. Öyleyse, önce Türk Üniversite Gençliğinin sosyal sınıflar içindeki yerini ortaya koyalım. Toplumumuzdaki sosyal sınıfları kabaca şöyle sıralayabiliriz. Komprador burjuvazi, toprak ağaları, tefeci tüccarlar, küçük esnaf - zanaatkârlar, hizmet işçileri, tarım işçileri, endüstri işçileri. Üretim faaliyetine doğrudan doğruya katılmayan, bunların arasında birtakım ara tabakaların varlığını da görüyoruz: bunlar öğretmen, subay, devlet memurları, öğrencilerdir. Fakat birey olarak ele alındıklarında üniversitelilerin farklı sosyal sınıf ve tabakalardan geldikleri görülür. Üniversitelileri başlıbaşına bir grup yapan, toplumun teknik, bilimsel, sosyal, kültürel kadroları olmak için hazırlanmalarıdır..» dedi. Üniversite gençliğinin görevleri sorununa değinen Sinan Cemgil, «Bu görev objektif olarak tarihî koşulların onlara yüklediği bir görevdir, bu görev Türk halkına karşı olan görevimizdir. Türkiye bugün yapısında yarı Feodal, yarı sömürgesel ilişkileri barındıran geri teknikli, az gelişmiş kapitalist bir ülkedir. Ülkemizin alt yapısıyla ilgili araştırma ve istatistiklere bakarak şöyle sonuçlar görüyoruz» diyerek rakamlarla meseleyi ortaya koymaya çalıştı. «% 20 lik kesitler halinde ve nüfusu 30 milyon, millî geliri 60 milyar olarak alırsak, en alt % 20'nin sayısı 6 milyon olup, millî gelirden aldığı pay 2,7 milyar liradır, bu, yılda 450 ve ayda 37,5 lira, günde ise 125 kuruş eder. En üst % 20'ye gelince, 6 milyon nüfusun millî gelirden aldığı pay 34,2 milyar lira — % 57 — dir ve adam başına yılda 1700, ayda 475, günde 15,8 lira düşer. Ayrıca Enos raporuna göre % 2 lik bir üst kesit, millî gelirin % 35 ini alırken, bunun % 5 ini yatırıma, % 25 ini de lüks tüketime harcamaktadır.» Daha sonra dış sömürü üzerinde de duran konuşmacı, 1956-63 dönemi süresinde Amerikaya 1,4 milyar dolar borçlandığımızı ve çeşitli ithalât, ihracat oyunlarıyla Amerika'ya 1 milyon dolar hediye etmiş olduğumuzu belirtti.

Sinan Cemgil sözlerini şöyle bağladı:

«Türk gençliği olarak, her zaman Türk halkına karşı sorumluluğumuzun bilinciyle hareket etmeliyiz! Sosyalistler ülkemizin tam bağımsızlığı için, emperyalistler ve onların işbirlikçileriyle mücadele eder. Emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşı veren halklara barbar değil, kahraman deriz!.»

Daha sonra söz alan Sosyal Demokrasi Derneği Başkanı da konuşmasında gençliğin sorunlariyle Türk halkının dertlerini kaynaştırarak gençliğin partilerüstü politika izlemesi gerektiği görüşüne katılmadığını söyledi ve «öğrenci örgütleri bağımsızlık için mücadele etmeli, toprak reformu için, sömürüye karşı çıkmak için mücadele vermelidir» dedi. Kendilerine tutucu denmesinin gereksiz olduğunu belirten konuşmacı, «sosyalistler kadar biz de Amerika'ya karşıyız, ve bu yolda şimdiye kadar yapılan faaliyetler yetersizdir; mitingler, gösteriler, bildiriler ve yazın köylere yapılan çalışmaların daha da hızlandırılması yoluyla Türk halkının uyandırılması gerekir.» diyerek, gençliğin görevlerine dikkati çekti.

Hür Düşünce Başkanı ise, «Emperyalizme ve hattâ kapitalizme de karşı» olduklarını söyliyerek alkış topladı.

TMGT'nin bildirisi

Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı geçen hafta bir bildiri yayınlayarak, Adalet Bakanının emri ile içlerinde TMGT, Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye Millî Talebe Federasyonu ve Türk Kadınlar Birliği de bulunan 14 devrimci kuruluşun kapatılmak istendiğini ileri sürmüştür.

Bildiride, «Siyasî iktidar bir yandan geçen Meclis döneminde çıkarmayı başaramadığı «Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma, TRT, Seçim Kanunu tasarısını bu dönem çıkarmaya hazırlanırken, bir yandan da savcılara verdiği emirlerle devrimci kuruluşları kapamaya çalışmaktadır» denilmekte ve şöyle devam edilmektedir: «Bu amaçla Adalet Bakanının emri ile 14 kuruluş aleyhine dâva açılmış, bunların (Siyaset yaptıkları) iddiası ile kapatılması istenmiştir.»

Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtının bildirisinde, 14 kuruluş hakkında dâvaların Ankara Cumhuriyet Savcısı tarafından Ankara Toplu Basın Asliye Ceza Mahkemesinde açıldığı belirtilmektedir.

Aleyhine dâva açılan kuruluşlar şunlardır: Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı, Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye Millî Talebe Federasyonu, Türk Kadınlar Birliği, İst. Teknik Üniversitesi Talebe Birliği, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Talebe Birliği, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Talebe Birliği, Ege Üniversitesi Talebe Birliği, Robert Kolej Talebe Birliği, İstanbul Teknik Üniv. Teknik Okulu Talebe Birliği, İst. Yüksek Teknik Okulu Talebe Birliği ve Karadeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Talebe Cemiyeti.

Atatürk Üniversitesi'nin duvarlarına dinleme cihazı nasıl girdi?

CİA Erzurumda!

Amerika'daki Nebraska Üniversitesinden kopya edilmiş binalarda öğretim yapan Erzurum Atatürk Üniversitesi, 1967 yılının son günlerinde CİA kokulu bir olayla karışmıştır.

Devrimci güçlerin, emperyalizmin doğudaki kültür karakolu gözüyle baktığı bu üniversitede, şüpheli tâyinlerin ardından gelen casusluk olayı devrimci güçlerin kanılarında yanılmadıklarını ispatlamıştır.

Feodal artıkların yoğun bulunduğu doğu illerini, kültür yönünden de kontrol etmek gereğini duyan emperyalizm, silâhının geri tepme ihtimali üzerine şimdilik casusluk yoluna başvurmuş bulunmaktadır.

Olay 25 Aralık 1967 günü Atatürk Üniversitesi öğrenci yurdu B bloku 85 nolu odada kalan 9 öğrencinin duvarlardaki dinleme cihazını bulmalarıyla başlamıştır. Ustalıkla yerleştirilmiş olmasına rağmen hesap edilemeyen teknik bir hata yüzünden ele geçen dinleme cihazı Türk piyasasında bulunmayan, pahalı ve son derece hassas bir cihazdır. Ayrıca cihazı dinleme odasına bağlıyan kabloların da iki defa yalıtılmış özel kablolar olduğu ve Türk ordusunda dahi bulunmadığı ifade edilmiştir.

Bu noktalar olayda CİA parmağı olduğu kanısını kuvvetlendirmektedir.

Öğrenciler cihazın kablolarını yurt müdürünün yanındaki odaya kadar uzandığı ve bir teyple bağlantılı olduğunu da tesbit etmişlerdir.

Bütün bunlar, 85 nolu odada kalan öğrenciler üzerinde şok tesiri yapmış ve 9 öğrenci bir bildiri yayınlayarak durumu kamuoyuna duyurmuşlar, ayrıca savcılığa da başvurmuşlardır. Savcılıktan alınan cevap: «Milli Emniyet niçin kurulmuştur? Seni dinlemesin, beni dinlemesin kimi dinlesin?» olmuştur. Sözlerin garabeti bir yana, olayda sadece Millî Emniyetin parmağı olduğu da şüphe götürmektedir.

9 öğrencinin bildirisi üzerine devrimci öğrenci kuruluşları ve mahallî gazeteler olayı protesto etmişlerdir. Atatürk Üniversitesindeki 4 fikir kulübü ile birlikte TÖS Erzurum Şubesi, Güneydoğu Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti, Erzurum Sanat Tiyatro Kulübü, Tunceli Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti ve Ege Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti ortak bildiri yayınlamışlar ve özetle şöyle demişlerdir:

«25 Aralık 1967 günü Atatürk Üniversitesi Öğrenci Yurdu B bloku 85 nolu odanın duvarına yerleştirilmiş olan ses alma cihazı, sakinler tarafından bulunmuştur.

Üniversite gençliğinin karşı karşıya kalmış olduğu Gestapo oyunlarının acılarını derin bir ızdırapla izliyoruz.

Hukuk ve insanlık ahlâkından yoksun koflaşmış işgüzarların bu alabildiğine sorumsuz davranışları, bizleri nereye doğru götürmek istiyor? Sökülüp atıldığını zannettiğimiz Abdülhamit devri'ne doğru mu?

Kendisini ulusuna ve toprağına adayan yürekli gençliğin heyecanını ve de dinamizmini köstekleme isteyen yüreksizler şampiyonları bilmelidir ki:

Bu topraklar üzerinde oynanan her oyun mutlaka teşhir edilecektir: CİA metotlarıyla bu ülkenin şerefli gençliğinin hassas haysiyeti üzerinde oynanan her oyun, yurtseverliğin ve gerçek mücadele eyleminin dev potasında eriyecektir.

Şerefli üniversiteli, şerefsiz komploların sorumsuz yöneticileri karşısında hiç bir zaman sinmeyecektir. Özel hayatın; temel hak ve hürriyetlerin kutsal dokunulmazlığının, görevlilerin elinde sorumsuzca oyuncak olmasına asla müsaade edilmiyecektir. Pespayeleşmiş zihniyetin tasfiyesi mutlaka gerçekleşecektir.

ÜNİVERSİTELİ ARKADAŞIM!

Jurnalcı zihniyet, yalnız bir odanın güvenliğine değil, bir bütün olan üniversite gençliğinin haysiyet ve şerefine elini uzatmış ve tüm üniversiteli vatan evlâtlarının bağrında onulmaz yaralar açmıştır.

YÜCE HALKIMIZ!

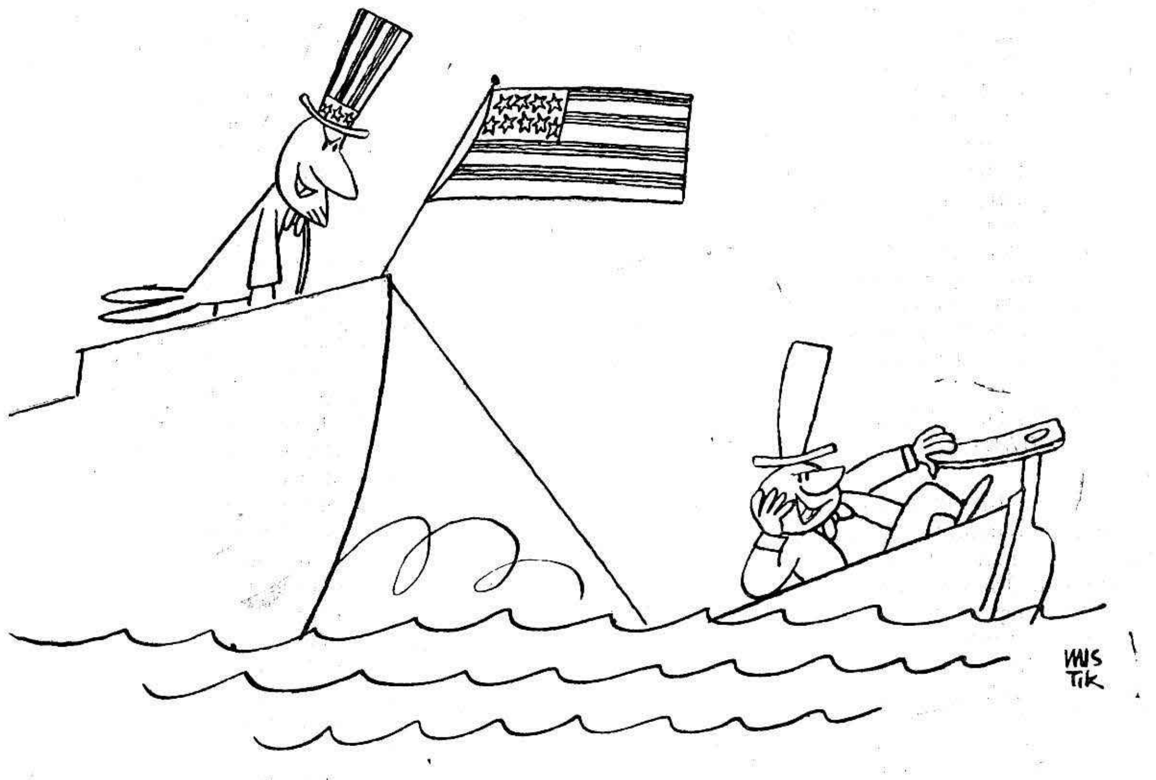
Senin alın terin ve emeğinle bu sıralara kadar ulaşan bizler; sizlerden kopmaz birer parça olarak acılarını ve kıvançlarını bir dilim ekmek gibi bölüşmeye and içmişiz.

Sana reva görülen haksızlıklarla savaşırken karşımıza çıkan her engelle yılmadan mücadele edip, alın terini ve emeğini helâl ettireceğiz. Değil CİA metotları, değil MAYK HAMMER oyunları, ateşten çember bile olsa yaşatmak için yaşıyacağız.

DÜNYA KAMU OYUNA AÇIKLARIZ Kİ!

Ulusun haysiyetine; toprağının mukaddesatına gönül vererek bunların güvenliğini kanıyla korumaya azimli olan üniversite gençliği olarak, bizlere reva görülen bu alçakça davranışı, namus ve haysiyetin tok sesiyle şiddetle protesto eder; namussuzun zulmüne, şerefsizin küfrüne defol ve hayır, deriz.

Yaşasın namuslu ve vatansever insanlar!»

SEMİNER :

Devrimci strateji

TMGT. Millî Savunma Stratejimiz ne olmalıdır konusnda düzenlediği seminerin ardından ilerici gençlik hareketlerinde daima Önder kuruluşlar arasında bulunan İstanbul Yüksek Teknik Okulu (Yıldız Teknik Okulu) Talebe Birliği «Türk devriminin stratejisi ne olmalıdır?» konulu bir seminer düzenlemiştir. Öğrenciler seminer hazırlıklarına 1967 nin son haftalarında başlamışlar, fakat son gün okul müdürü Y. Mühendis Adnan Ergeneli'nin salon vermekten vaz geçmesi üzerine ertelemek zorunda kalmışlardır.

Son olarak T.Ö.S. salonunda yapılması kararlaştırılan seminer büyük bir ilgiyle izlenmektedir. 6, 7, 8, 9 ve 10 ocak tarihlerinde devam edecek olan seminere katılan konuşmacılar, konuşma sırasıyla Behice Boran, İlhan Selçuk, Mihri Belli, Hayrettin Uysal ve Mucip Ataklı'dır. Seminer 11 Ocak günü gene T.Ö.S salonunda saat 14.30 da yapılack Açık oturumla sona erecektir.

Öğrenci örgütlerinin değişik çevrelerden gelme devrimcilerin düşüncelerinin açıklığa kavuşması ve Türkiyenin devrim yolunun saptanması konusunda gösterdikleri çaba gerçekten demokratik bir ortamın yaratılmasına katkı niteliğindedir.

Kamboç Amerikan Natosunu reddetti

Washington'daki uzmanlar, Başkan Johnson'un Kamboç ve Laos topraklarında düşmanı izleme imkânları üzerinde ciddiyetle durduğunu geçenlerde belirtmişlerdi. Kukla Güney Kore Dışişleri Bakanı da geçen hafta verdiği demeçte, Güney Vietnam birliklerinin gerektiğinde «kendilerini korumak için» komşu toprakları kullanacaklarını açıkladı.

Belli ki Vietnam halkının kahramanca direnmesi karşısında umdukları sonuçları alamıyan Amerikan Hükümeti, harbi bütün Çin Hindine yaymaya peşindedir. Bu emerlerin ilk resmî belirtisi Kamboçya'ya verilen nota oldu: Washington, Vietnam Ulusal Kurtuluş ordusu ile Kuzey Vietnam askeri birliklerinin Kamboç topraklarını kullandıkları iddiasiyle, uluslararası kontrol komisyonunun takviyesini istedi. Böylece «düşmanı komşu topraklarda izleme hakkı» sağlanacaktı...

Fakat Amerikan emperyalizminin iğrenç marifetlerini bilen Kamboç Hükümetinin cevabî notaları sert ve açık oldu. «Amerika, Çin Hindi topraklarının tümüne askerî müdahalede bulunma emellerini meşrulaştırma çabası içindedir.»

Kamboçya Hükümeti millî bağımsızlığını korumada sonuna kadar kararlıdır. Ve Amerikan birliklerinin sınırı geçmesi halinde dost ülkelerden yardım istiyeceğini kesinlikle ihtar etmiştir.

13 ler hakkında karar verildi

T.İ.P içinde uzun zamandır çalkantılara sebep olan 13 ler olayı TİP. Merkez Haysiyet divanınca karara bağlanmıştır.

Eski tüfekçilerle ilişkide bulunmak, Genel Merkez yöneticilerini yazı ve sözle eleştirmek, Merkez yöneticilerinin saptadığı politikayı yanlış bulmak gibi suçlamalarla Haysiyet Divanına sevkedilmiş olan 13 ler hakkında Merkez Haysiyet Divanının kararları çeşitli olmuştur.

İlk gelen bilgilere göre 13 lerden iki kişi için kınama, 2 kişi için geçici ihraç, geri kalan 9 kişi için de kesin ihraç kararı alınmıştır. Kendileriyle temas ettiğimiz onüçler kararın kendilerine resmen tebliğ edilmediğini ve henüz birşey söyliyemiyeceklerini bildirmişlerdir.

Basın - iş'in kongresi

DİSK'in kurucularından olan İstanbul merkezi Basın—İş Sendikasının kongresi 20—21 ocak tarihlerinde yapılacaktır. Genel başkanları İbrahim Güzelce'nin kongreden 5 ay önce bir veda mesajı yayınlayarak Almanyaya gitmesi, Sendikanın genel başkanlığına kimin getirileceği konusunda uzun tartışmalara vesile olmuştu. Bu kongrede seçilecek ekibin sola yakın olacağı muhakak olmakla birlikte, Sendikanın genel politikasını tayin edecek yöneticilerin kişiliğinin de önemi büyüktür. Zira DİSK'e bağlı bütün sendikaların devrimciliği henüz yapılarına inebilmiş değildir ve yöneticilerinin kişilikleri devrimcilik dozajında önemli rol oynamaktadır.

Türk sendikacılığında DİSK'le baş lıyan sol hareket beklenen olumlu so Bunda Devrimci ismini almakla hernuçlara ulaşmakta geç kalmaktadır. Bunda devrimci adını almakla her şeyin biteceğini sananların rolü büyüktür. Böylesine biçimciliğe kaçanlar etraftan da oldukça büyük destek görmektedirler. Oysa Türkiye'de gelişmekte olan devrimci hareketin önderliğini yapması beklenen işçi sınıfını bilinçlendirme ve örgütleme işinde büyük olanaklara sahip olan Sendikaların süratle devrimci karaktere sahip olmaları ve bu görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir.

Basın—İş kongresinin bu konuda parlak lâfların ötesinde ne getireceği merakla beklenmektedir. Sanayi işçisinin nisbeten uyanık bir kesimini meydana getiren basın işçilerinin ken di örgütleri hakkında verecekleri ka - rar belki gerçekten çığır açabilir.

Amerikan vari profesyonel sendikacılık düzeninin kalıpları, henüz devrimci sendikaların tüzüklerinden çıkıp gitmiş değildir. İlkeler bölümlerin de edilen bütün parlak lâflara rağmen sendikanın yapısını belirleyen bölümler titizlikle muhafaza edilmekte ve bu tutum, sol kadroların ancak bu hol la başta kalabileceği gerekçesiyle mazur gösterilmek istenmektedir. Fakat bu arada etkili bir bilinçlendirme çabası da olmadığından bu mazeretin ne kadar devam edeceği belli değildir.

Basın—İş Kongresinin bütün bu sorulara açıklık kazandıracağı düşünülemez. Ama gerçekleri görebilen işçilerin çıkacağı ümidi de kuvvetlidir.

Türkiye Nato'nun Askeri deposu değildir

Türkiye'nin Nato'dan çıkması zorunluğu, gün geçtikçe millî güçler tarafından benimsenmekte ve bu yolda birçok işaretle karşılaşılmaktadır.

Millî Savunma bütçesinin müzakereleri sırasında söz alan CHP'li Orhan Erkanlı, Silâhlı Kuvvetlerimizin millî politikamıza uygun şekilde düzenlenmesini istemiştir.

Bilindiği gibi, Erkanlı bir 27 Mayısçıdır ve ordunun içinden gelmesi bakımından Silâhlı Kuvvetlerimizin durumunu en iyi bilen parlâmenterleri mizden biridir.

Orhan Erkanlı, konuşmasına özet le şöyle devam etmiştir:

«Bizim ihtiyacımız, fiili politikamızı gerçekleştirecek bir anavatan ordusudur. Silâhlı Kuvvetlerimizin mevcudu geniş ölçüde azaltılmalıdır. Yarım milyonluk bir askeri güce Türkiye'nin ihtiyacı yoktur. Türkiye, Avrupa'nın, NATO'nun ve Amerikanın asker deposu değildir!»

Oktay Sinanoğlu Ortadoğu Teknik Üniversitesinde

Tanınmış bilginlerimizden Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Teorik Kimya bölümü başkanlığına getirilmiştir.

Sinanoğlu'nun, Amerikadaki Profesörlüğünün yanı sıra Türkiyede görev almasının sevindirici yanları varsa da, aldığı görevin niteliği Türk biliminin gelişmesini ciddiye alan çevreleri birkaç yönden düşündürmektedir.

Bunlardan birincisi, Sinanoğlu'nun müstakil bir bölümde çalışmasıdır. Bilimde çok önemli olan «ekip çalışması» yerine, Sinanoğlu'nun tek başına kaldığı bir bölümde görev alması bilimsel çalışmalara hangi ölçüde yararlı olacağı konusunda endişe yaratmaktadır. Çünkü bilimde, özellikle fizikte, bir bilim adamının Üniversitede «Başkan» olması önemli değil, başka bilim adamlarıyla ortak olarak araştırıcı gücünü ortaya koyması önemlidir.

Ortadoğu Teknik Üniversitesinde hazır bir teorik fizik bölümü varken ve Sinanoğlunun burdaki değerli bilim ekibine katılarak yararlı olması gerekirken görünüşe göre zorlama ola rak yaratılan bir «Kimya Başkanlığı» na gelmesi gerçekten hayret vericidir.

İkinci bir husus. Oktay Sinanoğlunun hem Amerika'daki hem de Türkiyedeki bilimsel çalışmalarını aynı zamanda nasıl yürütebileceği sorusudur. Değerli Profesör, bütün dünyanın da kabul ettiği gibi, dev bir bilgindir. Ama bir ayağını Amerika kıtasına bir ayağını da Anadoluya koyan bir «masal dev» i değil! Öyleyse, Sinan oğlu ayrı kıtalardaki bu iki görevini aynı zamanda nasıl yürütecektir.? İnşallah Türkiyedekinden tâviz vermiyerek! Ve inşallah Sinanoğlu, Türklüğe onur kazandırdığı kadar Türk bilimine de hizmet edecektir.

Millî Savunma Stratejimiz

Gazetemizin başyazarı, Tabii Senatör Suphi Karaman'ın «Millî Savunma Stratejimiz» üzerine gerek Mecliste yaptığı konuşmanın, gerekse Türk Solu'nda bu konuda yazdığı yazının yankısı genişlemektedir. Özellik le TMGT nin aynı konuda düzenlediği açık oturumda meslenin enine boyuna tartışılması konuyla doğrudan doğ ruya ilgilenenler için yepyeni bir değerlendirme malzemesi olmuştur.

Türk Solu, Millî Savunma Stratejimizin bugünkü şartlar içinde önemini göz önünde bulundurarak, meseleyi bütün ayrıntılarıyla açıklamak ama cıyla uzmanlarından aldığı yazıları yayınlamaya devam edecektir.

YUNANİSTAN ÖRNEĞİ

1870 Fransa — Prusya Savaşında galip gelen Prusya idi. «Nasıl oldu da Prusya, koca Fransız İmparatorluğuna karşı galebe çaldı?» sorusuna, Prusya Devlet Başkanı Bismark'ın cevabının şu olduğu anlatılır: «Biz Fransızca biliyorduk, Fransızlar Almanca bilmiyorlardı da ondan.»

Bu sözler, «Biz düşmanı tanıyorduk, düşman bizi tanımıyordu» anlamına gelir. Yenmek için karşındakini tanıyacaksın.

Kıbrıs dâvamızda, emperyalizmin karşımıza diktiği güç Yunanistan'dır.

Emperyalizmin maşası, Atina faşist cuntasının yönettiği Yunanistan. Bu cuntanın dayandığı kaba kuvvet özel olarak yetiştirilmiş, tarihi boyunca yabancıya yenilen, ama kendi halkı karşısında arslan kesilen bugünkü Yunan ordusudur. Türk ordusuna hiçbir benzerliği olmayan Yunan ordusu!

Demokratik bir geleneği olan, uzun yıllar demokratik bir düzen uğruna mücadeleler vermiş olan Yunan halkının nasıl olup da bu duruma düşürüldüğünü bilmeniz gerek.

Karşımızdaki güçleri, Yunanistan'ın kaderine hükmeden güçleri, Onasis'lerden, Frederika'lara; Frederikalardan Papadopulos'lara kadar iyi tanımamız gerek. Gerçekten millî bir siyaseti yürütebilmemiz için, karşımızdakileri geçmişleriyle, halleriyle, emperyalizm ile olan sıkı bağlarıyla iyi tanımamız gerek.

Aşağıda sunduğumuz Basile Darivas'ın incelemesi, bize çağdaş Yunan tarihi hakkında önemli bilgiler veren bizim için çok ilginç bir yazıdır.

Bir Ulus... Emperya... Nasıl A...

İlk önce Musalini'nin sonra Hitler'in saldırgan ordularına karşı Yunan halkının silâhlı mukavemeti bir efsane niteliğindedir. Nasıl oldu da, kurtuluşun hemen ertesinde, İngiliz askerî birlikleri kuvvetleri Yunan iç mukavemetine karşı silâhlı müdahaleye girişebildi. Ve Yunan mukavemetinin dışında ve düşman, geleneksel yabancı yöneticileri iktidara yerleştirebildi? Soradan Amerika Birleşik Devletlerinin devralacağı ve iç savaşa varacak olan bu müdahale, Batılı büyük devletelrin «barışçı amaçlarına» ve gerçek niyetlerine ışık tutar.

İNGİLİZ - AMERİKAN MÜDAHALESİ

5 Aralık 1944 günü özgürlüğüne henüz kavuşmuş Yunanistan'da, yurt dışından gelme kralcı birliklerle desteklenen İngiliz zırhlı ve hava kuvvetleri, hemen hemen bütün halkın desteğini sağlamış olan Yunan iç mukavemetinin silâhlı kuvvetlerine karşı askerî harekâta girşiyordu.

Bu duruma nasıl gelinmişti?

İkinci Dünya Savaşı sonunda ve onu izleyen süre içinde meydana gelen bu yeni gruplaşmaların niteliğini ve nedenlerini aydınlatan bu olayları anlamak için birkaç yıl geri gitmek gerekir.

İŞGAL VE MUKAVEMET

Her ne kadar, 28 Ekim 1940 Mussolini saldırısı, Yunanistan'ı, siyasi diplomatik ve askerî bakımdan tam bir hazırlıksızlık içinde buldu ise de, faşist orduları, bütün Yunan halkının vatanseverce bir şahlanışı karşısında yenilgiye uğradılar. 6 Nisan 1941 de bu defa Wehrmacht'ın zırhlı birlikleri nöbeti devraldılar. Onsekiz gün sonra, nazi taraftarı generallerinin ihanetine uğrayan Yunan ordusu savaşı durdurmak emrini alıyordu.

Bozgunun sorumlusu olan Kral ve General Metaksas hükümeti vatanı terkederek İngiltere'ye gittiler. Winston Churchill şöyle yazacaktı: «Kral II. Georges çoğunluğu kralcı olan bir hükümeti de kendisiyle birlikte getirdi.» 1

Hitler'in genel kurmayı, daha sonra ötekilerin de yapacakları gibi, Yunanistan'ın coğrafi ve stratejik durumu bakımından ve özellikle Doğu Avrupa ve Afrikadaki harekâtı hedef tutarak Yunanistan'ın işgaline büyük bir önem veriyor. 300.000 kişilik işgal kuvvetleri bir Alman ordusu, bir İtalyan ordusu ve bir Bulgar kolordusundan meydana gelmişti. Krallığın jandarması, polisi, «güvenlik tugayları» gibi, daha çoğu politika, iş ve aydır çevrelerinden gelme ya da toplumun aşağı katlarından çıkma bir sürü işbirlikçi de onların hizmetine giriyor. Metaksas zamanında muhalefette olan eski demokratik partilerin şefleri, Yunan halkının bu kadar korkunç bir düşmana karşı direnecek güçte olmadığını ileri sürerek, Komünist Partisinin ve öteki sol partilerin müracaatlarına ve tekliflerine kesin bir karşılık vermiyecek ve geceklerini hazırlamak üzere sürgündeki hükümetle temas kuruyorlar.

O andan itibaren, mukavemeti halk örgütlendirecektir. Yunanistan'daki İngiliz Hey'eti üyesi, Yarbay Hammond, İngiliz kumandanlığına yolladığı bir raporda şöyle yazıyor:

«Memleketin kayda değer politik güçleri sadece Komünist Partisi ile Liberal Parti idi. Komünist Partisi, yeraltı faaliyeti göstermek zorunda kaldığı Metaksas diktatörlüğü zamanından beri büyük bir tecrübe ve mücadele ruhu kazanmıştı. Buna karşılık, Liberal Parti çok zayıflamıştı. Almanların Yunanistan'a girişlerinden çok kısa bir zaman sonra, Komünist Partisi (K.K.E.) Mukavemet Hareketinin inisyatifini ele aldı ve bütün burjuva partilerinden kendisi ile işbirliği yapmalarını istedi.»

K.K.E. yönetimi tarafından alınan kararlar ve yapılan çağrılar sonunda ilk mukavemet grupları ortaya çıktı, halkı kırıp geçiren açlığa karşı «Ulusal Yardımlaşma» kuruldu; 1941 yılının 30 Mayısı 31 e bağlayan gecesi, Manolis Glezos ve Apostolos Santas adında iki genç Akropolis üzerinde dalgalanan gamalı haçlı bayrağı söktüler, bu olayın Yunan halkı arasında ve yurtdışında yankısı çok büyük oldu.

E.A.M.'İN KURULUŞU

16 Haziran 1941 de, üç sendika merkezi, «İşçilerin Ulusal Kurtuluş Cephesi»'inde (E.E.A.M.) birleştiler. Temmuz sonunda, ilk silâhlı çeteci grupları memleketin Kuzeyinde eyleme geçtiler. K.K.E. (Yunan Komünist Partisi) nin öteki sol partilerin desteğiyle Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni (E.A.M.) nihayet kurabilmesi için aylarca süren çabalar gerekecekti.

Ulusal Kurtuluş Cephesi, 27 Eylül 1941 de kuruldu, kurucuları: K. K. E., Yunan Köylü Partisi (A.K.E.) Halkçı Demokrat Birliği (E.L.D.), ve Yunan Sosyalist Partisi (S.K.E.) idi. Sosyalist Birlik, Sosyal - Demokratlar, Sosyalist İşçi Partisi ve Demokratik Birlik de Ulusal Kurtuluş Cephesine daha sonra katılacaklardır. Sol Liberaller Partisi de E.A.M. ile işbirliği yapacaktır. İşçilerin Ulusal Kurtuluş Cephesi, Panhelenik Gençler Birliği, Memurlar örgütünün Ulusal Merkez Komitesi ve Dindarları Ulusal Birliği de daha başlangıçtan E.A.M. a katılıyorlar. E.A.M. her çeşit politik görüşten vatanseverleri ve ilerici unsurları içine alacak ve daha sonra da burjuvazinin bütün bir fraksiyonu onunla işbirliği yapacaktır.

E.A.M. Kuruluş Beyannamesinde varılacak amaçları şöyle açıklıyor:

1. Ulusun kurtuluşu ve memleketin tam bağımsızlığı.

2. Saldırganlar kovulur kovulmaz bir E.A.M .hükümetinin kurulması, ki bu hükümetin tek amacı, halkın egemen olarak oyunu açıklayabilmesi için bir Ulusal Kurucu Meclis teşkil etmek üzere seçimlere gitmek olacaktır.

3. Kendi iradesine karşıt çözümleri ona kabul ettirmeye çalışacak bütün gerici girişimlere karşı Yunan halkının bu en yüce hakkının garanti altına alınması ve bu cinsten bütün girişimlerin, emrindeki bütün araçlarla E.A.M. tarafından ezilmesi.

Yer yer ve dağınık çarpışmalardönemi bitmiştir; mücadele şiddetlenmeye ve düzenli olmaya başlar. 1944 yazında, Kurtuluştan birkaç ay önce, E.A.M.'ın düzenli birliklerinin insan sayısı (Erkek ve kadın) 1.500.000 askerin üstünde olacaktır.

Yunan halkının vatanseverce mücadelesine, naziler, memleketin her yanında giriştikleri toplu ve yığınsal imha tedbirleriyle cevap veriyorlar.

1941 - 42 kışı içinde, E.A.M. Yunan Kurtuluş Halk Ordusu (E.L.A.S.) adını alan Mukavemetin silâhlı kuvvetlerini düzenlenmesi işine girişiyor.

Aralık 1942 de, E.A.M.'ın Merkez Komitesi, kendisine katılmamış olan siyasî partilere yeniden başvurur ve onları düşmana karşı ortak bir cephe kurmaya davet eder. Bir kez daha, Sofulis'in Liberal Partisi, Kafandaris'in İlerici Partisi, Çaldaris'in Halkçı Partisi, P. Kanellepulos'un (bugün Ulusal Radikal Birlik'in, — E.P.E. —, Karamanlis'in partisinin başkanı) «Birlikçi» partisi kadar Georges Papandreu'nun Demokrat ve Sosyal Partisinin de reddiyle karşılaşıyor. Georges Papandreu, yalnız her türlü müzakereyi reddetmekle kalmıyor, öteki partilerin yöneticilerine de E.A.M. ile bütün ilişkilerini kesmelerini salık veriyor. Aynı zamanda İngiliz ajanları, E.A.M.'ı bölmeğe, dağıtmaya uğraşıyorlar, ama başarı kazanamıyorlar. İngiliz ajanları, özellikle, daha çok Epir bölgesinde biraz etkisi olan mukavemet örgütü Yunan Ulusal Demokratik Ligası (E.D.E.S.) ile sıkı temastadırlar. General Zervas tarafından yönetilen (E.D.E.S.) içten vatanseverleri, ama aynı zamanda, esas olarak komünistlere karşı koymak arzusu ile hareket edenleri de içine alıyordu. «Başlangıçta Cumhuriyetçi eğilimde olan Zervas taraftarları — diye yazacaktır Churchill — zamanla sıkı antikomünist oldular.»

1943 Temmuz - Ağustos ayları boyunca, E.L.A.S. Orta - Doğu Müttefik Yüksek kumandanlığının isteğiyle büyük ölçüde silâhlı harekâta girişiyor. Churchill «Bizim pek yakında Sicilya'da girişeceğimiz harekâtı kamufle etmek söz konusuydu. Müttefiklerin... Yunan toprakları üzerinde çok büyük bir çıkartma yapmak niyetinde olduğuna düşmanı inandırmaya özellikle gayret ettik.» diye yazıyor ve «Yunan mukavemetinin eylemi Almanları pek âlâ Sicilya'ya gönderebilecekleri iki tümeni Yunanistan'a getirmek zorunda bıraktı.» diye devam ediyor.

Churchill burada Yunan Mukavemetinden söz ederken gerçekte, kendisinin de açıkladığı gibi, en başta E.L.A.S. söz konusudur: «E.L.A.S. kuvvetleri, şimdi, büyük çoğunluğu ile komünistlerin kontrolü altında olan 20 bin kişiye yükseliyor, Zervas'ın 5.000 çetesi var, nihayet, Londra'da bunların siyasi kar, nihayet, Londra'da bunların kralcı politikacılar var.»

Churchill, Orta-Doğu İngiliz Kuvvetleri Başkomutanı Aleksander'e gönderdiği mesajda, «bu iki ay süresince, E.L.A.S.'ın bütün harekâtı, paraşütle gönderilen birkaç cephane ve levazım kolisinden başka İngiltere'nin hiçbir yardımı olmaksızın gerçekleştirilmiştir.» diyor.

Churchill'in, Balkanlardan çıkartma plânına gelince, bu plân, Tahran Konferansında (28 Kasım - 1 Aralık 1943), Sovyet delegasyonunun kesin muhalefeti sonunda reddedildi.

Zaten bu çıkartma, hiç de bu bölge halklarını faşist baskısından kurtarmayı değil, Balkan yarımadası üzerinde İngiliz - Amerikan etkisini yaymayı hedef tutuyordu. Churchill, Hâtıralarında, üzülerek şöyle yazıyor: «Bu memlekete (Yunanistan), hiçbir önemli çıkartma yapılmamakla kalınmıyacaktı, az-çok önemli sayıda İngiliz birliklerinin bir Alman çekilişini izlemesi de pek az muhtemeldi.»

Daha ilerde görüleceği gibi, İngilizler ve Amerikalılar, Yunanistanı istilâ ederek, Tahran Konferansının kararlarını hiçe saydılar.

Sovyet ordusunun başarılı taarruzu (Mayıs 1943 - Mart 1944) ve Avrupa'nın işgal altındaki öteki halklarının kurtuluş hareketlerinin gelişmesi, Yunan halkının mücadele azmini on kat arttırıyordu. Ulusal Kurtuluş Cephesinin (E.A.M.) başarıları, yalnız istilâcı değil, İngilizleri ve Yunan irticaını da, irticaın Yunanistan'ın kalmış olan fraksiyonunu olduğu kadar, Kahire'deki mülteci hükümet tarafından temsil edilen fraksiyonunu da endişelendiriyor. Hepsi (E.A.M.) ı ve onun askerî kuvveti (E.L.A.S.)'ı yoketmeğe çalışıyorlar.

GESTAPO İLE ENTELLİJANS SERVİCE İŞBİRLİĞİ

«Ekim 1943 ün ilk on günü içinde, İngiliz yüzbaşısı N. Scott, Atinaya geliyor, Orta-Doğu İngiliz Komutanlığının temsilcisi olarak, General Losse'un yönetimindeki bir Alman delegasyonu ile temasa geçiyor ve delegasyonla görüşmeler yapıyor. Üç hafta sürmüş olan bu müzakerelerin başlıca amacı Ulusal Kurtuluş Hareketine karşı iki tarafın alacağı tedbirler arasında ahenk kurmaktı...» (Avghi, 21 Ağustos 1963).

Aynı zamanda, aynı İngiliz subayı, «Atina'da, emniyet taburlarının (Yunan «Milisi» nin), jandarmanın, polisin, Atina'daki Yunan Ulusal Demokratik Ligasının gerici fraksiyonunun ve başka gerici örgütlerin temsilcilerinin yer aldıkları ve bir Gestapo subayının da katıldığı bir toplantı düzenliyordu... İngiliz emperyalistlerinin müttefiklerine karşı ve hakiı bir şekilde düşmanla işbirliği olarak suçlandırılan bu davranışları, o zaman Sovyet hükümeti tarafından demaske edilmiş ve ortaya konmuştur.» (İbidem).

Yüzbaşı Scott, E.L.A.S.'ın Lideri General Sarafis tarafından şu kelimelerle ifşa edilmiştir: «Attika bölgesinden bir İngiliz Yüzbaşısı Atina'ya gelmiştir ve on gün boyunca Belediye Başkanı Georgatos (Nazilerin tâyin ettikleri işbirlikçi) ile görüşmelerde bulunmuştur ve Almanlarla ve Gestapo ile temas etmiştir. Olayı Orta-Doğu Genel Karargâhında protesto ettik, yüzbaşı geri çağırıldı.» Ajanı bir kere afişe olduktan sonra, İngiliz komutanı onu geri çağırmaktan başka ne yapabilirdi?

Bu olaydan sonra, Hitlerciler, işgalin başından beri eşi görülmemiş bir terör dalgası ile bütün memlekeri kasıp kavurdular: sayısız köyler yakıldı, iller baştan başa yerle bir edildi, binlerce Yurtsever toplu halde öldürüldü. Ama, Ulusal Kurtuluş Cephesi ve onun ordusunun çevresinde birleşen Yunan halkı bütün bunlara şiddetle karşı kouyuyor. E.A.M., bu yeni sınavdan daha kuvvetlenmiş olarak çıkıyor, gittikçe yalnız kalanlar onun düşmanlarıdır.

Bu dönemde, E.A.M., bazı bölgeleri bütünüyle kurtarıyor ve buraları mükemmel bir düzen içinde yönetiyor. Bu bölgelerin sâkinleri çağdaş Yunanistan tarihinde ilk defa olarak gerçek demokrasi rejiminin tadını tadıyorlar.

Yunanistan'da, amacı Avrupa halklarının Ulusal Kurtuluş Hareketine müdahale etmek ve kontrol altına almak olan Entellijans Servisin özel şubesi M.O.4'ün başında bulunan İngiliz Albayı Woodhouse'un kendisi de şöyle yazıyor, «E.A.M. ve E.L.A.S.'ın kapasitesi onların hâkimiyetini haklı gösteriyor. Almanlar tarafından kullanılan ulaştırma kilit noktaları dışında hemen hemen bütün memleketin kontrolunu ele geçirdikten sonra, halka daha önce hiç görmediği bilmediği şeyleri verdiler: dağlık bölgelerde posta, telefon ve telgraf, haberleşmesi, hattâ otomobil yolları bile E.A.M. - E.L.A.S. tarafından tamir edilmiş ve kullanılmıştır. Onların ulaştırma teşkilâtı telsiz de bunun içinde olarak, gerilla gruplarının çoktan varmış oldukları Girit ve Sisam adalarına kadar yayıldı. Uygarlığın ve kültürün iyilikleri ilk kez olarak tâ dağlara kadar ulaştı. Savaşın, kapanmalarına sebep olduğu okullar, mülki yönetim, mahkemeler ve kamu hizmetleri yeniden görev görmeye başladı. Yunan köylüsünün geleneksel birceyciliği yerine ilk defa olarak tiyatrolar, fabrikalar parlamenter meclisler, belediye hizmetleri kurulmaya ve düzenlenmeye başladı.»

5 Temmuz 1943 de, E.A.M. - E.L. A.S. ile Orta-Doğu İngiliz Komutanlığı arasında Mukavemetin bütün kuvvetlerinin koordine edilmeleri için ortak bir Kurmay Heyeti kurulmasını öngören bir anlaşma imzalandı.

Mukavemet kuvvetleri arasında tam bir birliğe varmak isteği ile E.A. M., E.L.A.S.'ın Orta-Doğu Komutanlığına tâbi olmasını kabul etti. E.L.A. S.'ın özerkliğini kısıtlayan ve İngilizlerin Yunan halk ordusuna karşı manevralarını kolaylaştıran bu anlaşmanın imzalanması, şüphesiz, E.A.L.'ın yönetimi tarafından işlenmiş bir hata oldu.

«Bu anlaşmanın imzalanmasından sonra — diye yazıyor General Sarafis — İngilizler, daha ilerde E.L.A.S.'a karşı kullanmak amaciyle, bağımsız ama kendilerinin yakın etkisi altında yeni çeteci birlikleri yaratmak için yoğun bir çaba göstermeye başladılar. Hattâ, E.L.A.S.'ın bazı subaylarını kandırmağa ve onları kendi ordularına karşı çalıştırmağa gayret ettiler.»

17 Ağustos 1943 de, bütün Yunan siyasi partilerinin temsilcileri (Zaten bütün etkisini kaybetmiş olan kralcı Çaldaris'in halkçı partisi hariç), bütün Mukavemet hareketleri (E.A.M., E.D.E.S. ve Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Hareketi — E.K.K.A. — adını taşıyan ve Orta Yunanistandaki bir kısım mukavemetçiyi Albay Psaros'un kumandası altında toplayan üçüncü bir hareket) Kahire'de toplanarak bir Millî Birlik Hükümetinin kurulması için anlaşmaya varıyorlar ve aynı zamanda Kral II. Georges'dan, halkın hangi rejimle yönetilmek istediğini bildirmesinden önce memlekete gelmemesi için söz vermesini istiyorlar.

EMPERYALİZMİN KUKLASI BİR KRAL

Kral bu isteği şiddetle reddediyor ve kendi hükümetinin bile üstünden atlayıp Churchill ve Roosevelt'e başvurarak müdahalelerini istiyor. İngiliz Başbakanı o zaman, krala İngiltere'nin tam desteğini vaadeden bir mesaj gönderiyor: «Bu fırsattan yararlanarak Majestenizi temin ederim ki kararları ne olursa olsun, İngiliz Hükümeti kendilerine mümkün olan en büyük desteği sağlamaya devam edecektir.»

Öte yandan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı kendisine şöyle cevap veriyor: «Ortak savaş çabasının yararına olarak, bütün Yunanlıların, Majestelerinizin 4 Temmuzda radyo ile yayınlanan söylevlerinde ilân ettiği programı kabul edeceklerini umarım.»

Kahire toplantısına katılan E.D. E.S.'in, Yunan Ulusal Demokratik Ligası'nın ikinci şefi yukarıdaki iki mesajı, söz konusu etmiş ve çok doğru olarak şunları eklemiştir: «Okur görecektir ki, Yunan hükümdarı tarafından istenen ve kendisine sağlanan destek tamdır ve kayıtsız şartsızdır. İki büyük müttefik için Yunan Kralı, Yunan halkından daha ağır basmaktadır. Denebilir ki, memleketlerin ve halkların kaderinin bir yazı kaleminin ucunda olduğu zamana, Metternich dönemine geri döndük.»

O zaman, Halkçı Demokratlar Birliğinin (E.A.M.'ın kurucu partilerinden biri) kurucusu ve bugün, G. Papandreu'nun Merkez Birliğinin ileri gelenlerinden, gene Papandreu hükümetinin İçişleri Bakanı Elie Tsirimokos, Churchill'in Yunan Kralı Georges'e cevabı hakkında şöyle yazıyor: «Bu mesaj, Yunan için iç savaşı için Eole'nin tulumu gibi iş gördü» (Mitolojiye göre rüzgâr ve fırtınalar tanrısı Eole'nin fırtınaları içinde sakladığı tulum)

YUNAN ORDUSUNA, MUKAVEMET HAREKETİNE VE HALKINA KARŞI, İNGİLİZ SALDIRISI

Bu dönemde Sovyet ordusu taarruzuna devam ediyor ve istilâcıları topraklarından kovuyor. Orta Avrupa ve Balkan memleketleri bir biri ardından düşmandan kurtarılıyor.

10 Mart 1944 de, Yunanistan'da, E.A.M.'ın önayak olduğu bir Ulusal Kurtuluş Siyasî Komitesi kuruluyor; Komite, çok büyük bir birlik sağlıyor ve Yunan halkının ezici çoğunluğunun güvenini elde ediyor.

Ulusal Kurtuluş Siyasî Komitesinin (P.E.E.A.) yaratılması halk savaşının şevk ve şiddetini arttırıyor: 23 Nisanda Atina'da genel grev oluyor.

21 Ağustosta, Atina ve Pire'de «Ulusal Kurtuluş Genel Grevi»'ne 200.000 işçi katılıyor.

27 Eylülde bu iki büyük şehirde E.A.M.'in kuruluşunun üçüncü yıldönümünü kutlamak için yarım milyon kişinin katıldığı çok büyük bir gösteri düzenleniyor.

Askerî plânda, Mukavemet ordusunun eylemi on katına çıkmıştır.

Bunlara paralel olarak, Tahran Konferansının kararlarını hiçe sayan İngiltere hükümeti, ilktenki Balkanlara silâhlı müdahale plânını gerçekleştirmeyi deniyor. Churchill, İtalya'da Ağustos 1944 de, Yunanistan, Avusturya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya ve Arnavutluğun gerici mültecilerinin temsilcilerinin katıldığı bir konferans topluyor ve onlardan bu memleketlere bir İngiliz zırhlı müdahalesi yapılması için zemin hazırlamalarını istiyor. Kızıl Ordunun hızla ilerlemesi bu projeyi başarısızlığa uğratacaktır.

Yunanistan'a karşı İngiliz saldırısı, ilk defa olarak, 1944'ün Nisan ayında, mülteci Yunan hükümetinin bulunduğu Mısır'da açık ve kaba bir biçimde kendini gösteriyor; bu saldırının kurbanları, Orta Doğu'da bulunan ve çoğunluğu Yunanistan'da ve Afrika'da, müttefiklerin safında ortak düşmana karşı savaşlara katılmış vatanseverler ve demokratlar olan ve ücretli asker rolünü kabul etmek ve Yunan Kralı için ölmek istemeyen yaklaşık olarak 30.000 kadar kara ve deniz eri oldu.

Yunan ordusunun Krala karşı düşmanlığını anlayan Yunan Kralı II. Georges'un maiyetindeki İngiliz elçisi (1843—1946) Sir Reginald Leeper, 6 Nisan'da Churchill'e şu telgrafı çekiyor: «Meramımı biraz kabaca ifade etmek zorundayım. Yunan Kralı ateşle oynuyor... Onun sebep olduğu hareket daha şimdiden birkaç başarı sağladı ki bu başarılar önümüzdeki günlerde çok daha büyük olabilir.

Ertesi gün Londra'da yaşayan Yunan Kralının Kahire'ye gelişinden korkan Sir R. Leeper, İngiliz Dışişleri Bakanlığına şu telgrafı gönderiyor: «Burada Yunanlılar arasında olup bitenler bir devrimden başka birşey değildir. (göreceksiniz ki, İngiliz elçisi burada bütün Yunanlılardan bahsediyor, daha sonra Churchill'in ve Kahire Hükümetinin iddia edecekleri gibi bir avuç Yunanlıdan bahsetmiyor) Yunan Kralının şu sırada buraya dönmesi mutlaka pek çok karışıklıklara sebep olacaktır... Kendini tecrit edilmiş durumda bulacaktır... ve bizim için büyük bir güçlük yaratacaktır.»

İngiliz elçisi olayları yerinde ve realist bir gözle görüyor. Yunan halkının ve onun üniformalı çocuklarının kraldan ne kadar nefret ettiklerini ve bunun da o sırada hiç de İngiltere'ye karşı bir şey olmadığını biliyor.

Ama Churchill, İngiliz emperyalizminin çıkarlarına tüm bağlı saydığı hükümdarın bir an evvel Kahire'ye varmasını istiyor; elçinin peşinen yapmış olduğu ihtiyat telkinlerini hiçe sayarak 8 Nisanda ona aşağıdaki telgrafı gönderiyor: «Eğer hava muhalefet etmezse, Kral pazar akşamı hareket edecektir... Kral geldiği zaman İngilizler Kralın güvenliğini sağlayacaklardır. Size çizmiş olduğum çizgiyi sıkı sıkıya izlemekle yetininiz ve olayın sonuçları ile ilgilenmeyiniz... silâhlı kuvvetlerin düzen ve disiplin içinde tutulması... kralın kişisel güvenliğinin sağlanması... pazar günü

...list Boyunduruğuna ...nır?

Paskalya bayramının dindarca kutlanması.»

MİLLÎ EĞİLİM GÖSTEREN BİR ORDU

Yunan ordusuna ve bahriyesine karşı harekâtın plânı hazırdır. İngiliz Başbakanı, az sonra, «Daha pek yakında İtalyan istilâcılarını püskürten ve ancak Hitlerci çapulcuların kalleşçe ve vahşice müdahaleleri ile yenilmiş bir ordunun temsilcisi Birinci Yunan Tümenine saldırmak emrini verecektir.» Ve gene kahraman denizcilerle dolu ve o zamana kadar görevini gerektiği gibi yerine getirmiş Yunan deniz kuvvetleri şimdi böyle birdenbire siyasete karışmamalıydı. (ilve edelim ki Birinci Tümen pek kısa zaman önce El-Alamein'de müttefiklerin yanında savaşmıştı). Şu halde bahane bulunmuştu: «Siyasete karışmak!»

9 Nisan'da Churchill, o zamanki Orta-Doğu İngiliz Kuvvetleri Komutanı General Paget'e, Birinci Yunan Tümenini zorla dağıtmak emrini veriyor; Çektiği tel şöyledir: «Kan dökmeden tugayı silâhtan tecrit edebilirseniz ne âlâ; ama bunu mutlaka başarmak gerek. Yardımıma güvenebilirsiniz... Bu tam yetki vermek demektir.

Birinci Tümen, çok üstün İngiliz kuvetleri tarafından kuşatılıyor.

Bununla birlikte, Churchill, bağımsızlıkları için mücadele eden halklarda İngiltere'ye karşı nefret uyandırmamak için, Yunan askerlerini ilk önce açıkla dize getirmeye çalışacaktır.

14 Nisan'da Leeper'e şöyle bir telgraf yolluyor: «Silâh kullanmaya başvurmadan önce, iaşe güçlüğünün hem ordugâhta, hem de İskenderiye limanında bütün etkisini göstermesine mutlaka sağlayınız. Ablukadan tam olarak yararlanınız. Müzakerelere girişmeğe hevesli görünmeyiniz... bırakınız açlık etkisini yapsın.»

Churchill, Yunan ordusuna karşı bütün eylemi ile Başkan Roosevelt'in onayını istiyor, Roosevelt de 18 Nisan tarihli telgrafı ile istediğini gönderiyor ona: «Gerekli saydığınızda, bu konuda tarafımdan desteklendiğinizi bildirmekte tereddüt etmeyiniz.»

Her ne kadar Birleşik Devletler Başkanı Orta-Doğu'daki Yunan ordusunu - daha ileri gitmeden - ezmek konusunda Churchill ile aynı görüşte ise de İngiltere Başbakanının davranışını eleştiren ve İngilizlerin, Amerikalıların Yunan halkına karşı saldırı plânlarına katılmayı reddeden Sovyet hükûmetinin tutumu değişiktir.

Churchill Hâtıralar'ında şöyle yazıyor: «bu olaylardan Rusları haberdar etmiştim. Rusların hükûmeti bizim harekâtımızı eleştirmekle yetindi ve 5 Nisanda, Rusların, Yunan meselelerinin düzene konmasında bizimle işbirliği yapmalarını resmen istediğimiz zaman Yunanistan'ın siyasî durumu hakkında lehte ve aleyhte herhangi bir bildiriye katılmanın yerinde bir hareket sayılmıyacağı yolunda cevap verdiler.»

Bunalım en yüksek noktasına ulaşınca, 17 Nisanda Churchill, İskenderiye'ye telgraf gönderiyor: «Averof'un (Yunan Amirallik gemisi) kumandanına hiçbir umut vermeyiniz, bize karşı silâh kullanmayacağı yolunda verdiği teminata karşılık olarak biz de teminat vermiyeceğiz. Biz her gerektiğinde ateş edeceğiz.»

25 Nisanda General Paget Churchill'e şu telgrafı gönderiyor: «Eğer isyancılar teslim olmazlarsa topçu ile ve tanklarla desteklenen bir piyade hücumu gerekli olacaktır... Yiyecek sıkıntısı çektikleri su götürmez, ama bölge Araplarından bir miktar yiyecek sağlamaya muvaffak oldular.» Burada, kendisi de İngiliz emperyalizmi tarafından sömürülen ve ezilen Mısır halkının Yunan vatanseverleri ile dayanışma halinde olduklarını belirtmek gerekir.

Topçu ve zırhlı kuvvetler tarafından desteklenen, Birinci Yunan Tümenine karşı İngiliz saldırısı 23 Nisanda başlıyor; Birinci Tümen, ancak anti-faşist savaşın düşmanlarının faydalanacağı bir muharebeden kaçınmak için teslim olmayı yeğ sayıyor.

İskenderiye limanında demirli bulunan Yunan savaş gemilerine de saldırılacaktır. Bu saldırı sırasında pek çok kurban verilmiştir.

Churchill, yalnız «Yunan denizcileri arasında bir elli kadar yaralıdan» bahseder, Birinci Tümenin kurbanları hakkında hiçbir şey söylemez. İnsan İngiliz-Amerikan hava kuvvetlerinin bombardımanlarının, dost topraklarını bile nasıl gelişigüzel bombaladıklarını göz önünde tutunca, resmî olarak açıklanan kurbanlar sayısından şüphe eder.

Yunan asker ve bahriyelilerinin tesliminden sonra, 20.000 mahpus Libya çölünün kızgın kamplarına gönderildi. Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları boyunca, birçokları özel bir Harp Konseyi tarafından ölüme ya da müebbed hapse mahkûm edildiler.

İngilizlerin Orta-Doğu'daki Yunan ordusuna karşı giriştikleri harekât üzerinde biraz fazla durduysak, bu, 1944-1945 kışında Yunanistan'da ve Belçika'da geçen olayların ispat ettiği gibi, bu saldırının, açıkça bu iki memleketteki ve muhtemelen - eğer bu gerekli ve mümkün görülürse - öteki memleketlerdeki halkların ulusal mukavemet hareketlerini ezmeyi hedef tutan bir İngiliz-Amerikan plânı gereğince ve İngiliz-Amerikan emperyalizminin bu memleketlere politik, ekonomik ve askerî bakımdan elkoymasını kolaylaştırmak için yapılmış olduğudur.

1944 ilkbahar ve yazında E.L.A.S. bütün memlekette, işgal kuvvetlerine karşı büyük çapta ve çetin savaşa girişti. O sırada Hitlerciler de şehirleri ve köyleri yakıyor, soyuyor, kadınları, erkekleri ve çocukları toptan öldürüyorlar.

Nazi terörüne rağmen, Ulusal Kurtuluş Siyasî Komitesi (P.E.E.A.) kurtarılmış bütün bölgelerde bir Ulusal Konsey seçimi için genel seçimler düzenliyor. 1.800.000 kişi katılıyor seçimlere. Oy verenlerin sayısı ile olduğu kadar seçilenlerin siyasî ve toplumsal ilintileri ile de (22 işçi, 23 köylü, 5 üniversite profesörü, 4 rahip, 3 hâkim 5 sanayici, 3 sanatkâr, 23 avukat, 15 hekim, 10 öğretmen vb.) Millet Konseyi bütün Yunan halkını temsil etmektedir. İlk oturumunu, 14 ve 27 Mayıs arasında, merkezî Yunanistandaki küçük bir köyde, Korişades'de yapıyor, öteki önemli siyasî kararlar arasında, Yunanistan'ın, Makedonya ve Yunan Trakyası üzerindeki haklarını ilân ediyor ve ilk defa olarak kadınlara da seçim hakkı tanıyor.

«Orta-Doğudaki Yunan ordusunun tasfiyesi, diye yazıyor Churchill-Hâtıratında, Bir an önce bir Yunan hükûmeti kurulmasını gerektiriyordu. Venizelos bu işe uygun görülmüyordu ve Yunanistan'dan özel olarak bu görev için getirtilen, Demokrat ve Sosyal Parti'nin Başbakanı Papandreu, 26 Nisanda Venizelos'un yerini aldı.»

Majestelerinin hükûmetinin güvenine mazhar olan Papandreu'nun başkanlığında, memleketin bütün siyasî görüşlerini temsil edecek bir millî hükûmet kurmak amacıyla bir anlaşma zemini hazırlamak için, Ulusal Mukavemet Hareketinin bütün temsilcilerinin, Kahire'deki mülteci hükûmet temsilcilerinin ve vatanın kurtuluşu savaşına hiçbir şekilde katılmamış olan burjuva siyasi partilerinin temsil cilerinin katıldığı Lübnan Konferansı, Beyrut yakınlarında bir dağ istasyonunda, 14 ile 20 Mayıs 1944 arasında yapıldı. Konferans, «Lübnan Anlaşması» adı ile tanınan bir anlaşma ile sonuçlandı.

Bu anlaşmayı imzalamak için, P.E.E.A., E.A.M. ve K.K.E. bazı tâvizlerde bulundular, ki bunlar sonradan aşırı ve zararlı sayılacaklardı.

Birleştirici çabaları yüzünden, bakanlıkların - hem de ikinci derecede önemi olan bakanlıkların - %25 ini elde ettikleri sözde bir «Millî Birlik» hükûmetinin kurulmasını kabul ediyorlar, onlar ki memlekette, hemen hemen bütün Yunan halkını temsil etmekteydiler.

Orta-Doğudaki Yunan ordusunun mücadelesinin mahkûm edilmesini kabul ediniyorlar, ki bu da, İngiliz emperyalistlerinin silâhlı saldırılarını haklı göstermelerine imkân veriyor ve askerleri müdafaasız bırakıyor. Nihayet, Orta-Doğu İngiliz Komutanlığına silâhlı kuvvetler konusunda düzenleyici rol oynamak hakkı tanıyorlar, bu da, sırası geldiğinde, İngiliz emperyalistlerine E.L.A.S.'ın dağıtılmasına karar verme imkânını sağlayacaktır. Yunan Mukavemeti ve Yunan Komünist Partisi tarafından verilen bu tâvizler, eski krallık rejimini yeniden kuracak, ve halkın kendi kaderini kendinin tâyin etmesini engelleyevek olan İngilizlerin ve burjuvazinin işini kolaylaştıracaktır.

Sonraları G. Papandreu şöyle yazacaktır: «Bu anlaşma, bize Yunanistan'ın kapılarını açtı, öyle ki, 3 Aralık 1944'de bizlerin mülteci olmamız gerekirken E.A.M. kendisi mülteci oldu. Anlaşma bizim devlet olmamız, E.A.M.'in ise isyan olması olanağını sağladı.»

1944 Ağustosu başında, Yunan Komünist Partisi Merkez Komitesi bütün üyelerinin katıldığı bir toplantı yaptı ve «Herkes savaşa!» şiarını kabul etti; şiarın Yunan halkındaki yankısı çok geniş oldu.

1-2 Eylülde E.A.M. in ilk Panhelenik Konferansı toplanıyor. Konferans; 1.520.000 vatanseverin E.A.M. in saflarında ve onun etkisi altındaki örgütlerde savaşmakta olduğunu saptıyor.

Konferans, E.A.M. in ve P.E.E.A. nın (Ulusal Kurtuluş Siyasî Komitesinin), aynı gün (2 Eylül) G. Papandreu'nun kurduğu hükûmete katılmasına karar veriyor ve 6 bakanlık kabul ediyor: Maliye, Ziraat, Çalışma, Ulusal Ekonomi, Ulaştırma ve Maliye Bakan yardımcılığı.

26 Eylül 1944 de, Napoli yakınlarındaki küçük bir İtalyan şehri Caserte'de, Akdeniz Müttefik Kuvvetleri Yüksek Komutanı, İngiliz Mareşalı Henry Wilson'un başkanlığında, E. L. A.S.'ın ve E.D.E.S.'in (Yunan Ulusal Demokratik Ligası) temsilcilerinin, Yunan hükûmetinin birçok üyesi ile birlikte Başbakan G. Papandreu'nun Orta-Doğu meseleleri ile görevli İngiliz Bakanı Harold Mac Millan, İngiliz Generali Ronald Scobie ve elçi Leeper'in katıldıkları bir İngiliz-Yunan Konferansı toplanıyor.

Konferans, «Caserte Anlaşması» diye tanınan bir anlaşma imzalıyor; bu anlaşmaya göre, Yunan Mukavemet Kuvvetleri, Yunan Hükûmetinin emrine veriliyor, Yunan hükûmeti de bu mukavemet kuvvetlerini General Scobie'nin emrine veriyor. Böylece Yunan Mukavemeti, kendi silâhlı kuvvetlerini General Scobie'ye bağlı kılmakla yeniden çok büyük bir hatâ işliyor, kısa bir süre sonra, General Scobie yetkisini kötüye kullanarak, E.L.A.S. kuvvetlerinin Atina'ya ve büyük Yunan şehirlerine girmesini yasaklayacak ve bu kuvvetlerin zorla dağıtılmasına gidecektir.

Caserte anlaşması, İngiliz Komutanlığının hazırladığı Yunanistan'a İngiliz askerî müdahalesi projelerini büyük ölçüde kolaylaştırıyor.

Ağustos ve eylül ayları, Yunanlıların milletçe ayaklanışına tanık oluyor. Yeni savaşçılar yığınlar halinde E.L.A.S.'ın saflarına katılıyorlar.

O sırada, Sovyet ordularının yıldırım hızıyla ilerleyişi ve Balkan memleketlerinin birbiri ardından kurkurtuluşu yüzünden kurtuluş mücadelesi daha elverişli şartlar altında gelişmektedir.

E.L.A.S. çekilen Hitlercileri kovalıyor, Faşist güvenlik taburlarını eziyorlar ve şanlı bir atılışla Yunan topraklarının bütününü düşmandan kurtarıyorlar.

14 Ekim 1944'de Atina halkı kendi şehrini kurtarıyor. Yüzbinlerce Atinalı, uğrunda bunca kahramanın hayatlarını vermiş olduğu kurtuluşu anlatılmaz bir heyecan ve şevkle kutluyorlar.

Ve daha Yunanistan'a varır varmaz, İngilizler, Yunan burjuvazisi ile birlikte ulusal bir ordu yaratılması bahanesi ile, ama gerçekte, Orta-Doğu'dan getirdikleri Dağ Tugayının ve Kutsal Taburun Kralcı birlikleri ve düşmanla işbirliği yapmış olan jandarma, polis ve güvenlik taburu kuvvetleri ile krallık için bir muhafız ordusu yaratmak üzere E.L.A.S. ın dağıtılmasını istiyorlar.

E.A.M., Mukavemet savaşçılarının da içinde yer alacakları gerçek bir millî ordunun kurulmasını içtenlikle dilemektedir; 3 Kasımda Papandreu Hükûmeti, oy birliği ile, kuruluş halindeki Yunan ordusunu cumhuriyetçi general Aleksandr Othoneos'un komutanlığına verilmesine karar veriyor Othoneos da Genel Kurmay Başkanı olarak E.L.A.S.'çı General Sarafis'i seçiyor.

13 Kasımda, İngiliz Komutanlığının baskısı ve General Scobie'nin utanç verici kişisel müdahalesi ile Bay Papandreu, tek başına, hükûmetin danışmadan, İngilizlere E.L.A.S'ı dağıtmak ve kendilerine bağlı muntazam bir ordu kurmak olanağını sağlamak için General Othoneos'u istifaya zorluyor.

G. Papandreu, İngiliz ordusunun, Attika'da ve hattâ Atina'da E.L.A.S'a karşı giriştiği kaba saldırıyı çok kolaylaştıran bu kararın sorumluluğunu taşır.

Daha önce, Yunan hükûmeti Caserte'de iken, Atina'ya girişinden birkaç gün önce, G. Papandreu'nun painge kapılmış olarak Churchill'e gönderdiği telgraf şöyledir: «Yunanistanın iç evrimi öyle bir durumdadır ki artık sadece siyasî araçlarla buna çare bulmak mümkün değildir. Sizden, T... kıyılarına kadar bütün Yunanistan'ı işgal etmek üzere acele olarak önemli sayıda İngiliz kuvvetleri yollamanızı istiyorum.»

Havadan indirilen İngiliz birliklerinden önemli bir kuvvet (aynı zamanda Polonya ve Hint birlikleri de) 14 Ekimde düşmandan kurtarılmış Atina'ya doğru yol alırken, İngiliz deniz kuvvetleri de Pire limanına giriyorlar; hepsi General Scobie'nin komutası altındadır.

(Ve işte, millî bir ordu olma eğilimini gösteren Mısır'daki Yunan ordusunu, silâhtan tecrit edip dağıtan İngiliz emperyalistleri, bu sefer de Yunanistan'ı yabancı istilâsından kurtaran Yunan Millî Kurtuluş Ordusunu da yokedip, kendi emirlerinde, halk düşmanı, bir kukla ordu kurmak için gerekli bütün tedbirleri almış bulunuyorlardı.)

ULUSAL AÇIDAN

AÇIK MI, KAPALI MI?

Şu «açıktır - kapalıdır» tartışmasına İçişleri Bakanı Sükan da katıldı. «Anayasa bilimsel sosyalizme kapalıdır» diyor.

Bilimsel sosyalizm nedir? Marx'ın ve Engels'in kurduğu devrimci teori.

Sükan'ın bilimsel sosyalizmden ne anladığını bilemeyiz. Ama bilimsel sosyalizmi benimseyenler, yani Marksitler, bu teorinin çağımızda sonuna kadar devrimci biricik eylem kılavuzu olduğu kanısındadırlar. Bu teoriyi Türkiye'nin gerçeklerine uygulayarak vardıkları sonuç da şudur:

Toprağında yabancı üsleri barındıran, toplumsal hayatının bütün alanları derece derece yabancının etki alanına girmiş bulunan, emperyalist sistem içinde bugünün Türkiye'sinin önündeki devrimci görev, Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirmektir, yani bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'yi gerçekleştirmektir. Demokratik devrim emperyalizme ve bir avuç yerli işbirlikçiye karşı tüm Türk ulusunun devrimidir. Demokratik devrim, Kuvva-i Milliye ruhunun yeni şartlar altında şahlanışından başka bir şey değildir. İşte Türk devrimcilerinin bilimsel sosyalizmi Türkiye'nin gerçeklerine uyguladıklarında vardıkları sentez bu.

Herkesin sosyalist olması gerekmez. Ama her Türk, siyasî eğilimi ne olursa olsun her Türk, miliyetçi olmak zorundadır; bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin gerçekleşmesinden yana olmak zorundadır. Kim Millî Demokratik Devrime karşı ise, o bilinçli ya da bilinçsiz olarak Türkiye'nin en derin adaletsizliklerin hüküm sürdüğü, bağımlı, geri bir tarım ülkesi olarak varlığını sürdürmesinden yanadır; o, sınıf çıkarları emperyalist vasiliğin bağlı olan bir avuç asalaktan yanadır; ve tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye özlemi içinde olan Türk ulusuna karşıdır.

Bilimsel sosyalizm hakkında bu kadar.

Anayasa'ya gelince: 1961 Anayasa'sı, Sükan'ın partisinin vârisi bulunduğu Demokrat Parti iktidarına karşı 27 Mayıs hareketinin ürünüdür. D.P. daha 1940'larda başlamış olan anti-kemalist karşı devrimi perçinlemek için bir faşist terör düzeni kurma sevdasına düşmüştü. 27 Mayıs Kemalistlerin buna tepkisidir.

D.P. ile A.P. arasında veraset ...ısi, A.P. sözcülerinin resmî ya da imalı («Gözlerime bakınız, ne demek istediğimi anlarsınız») beyanlariyle sabittir. Sükan'ın partisi 1961 Anayasa'sına «Hayır» demiştir. Oylama sırasında «Haayır'da hayır vardır!» şiarı bu partinin şiarı olmuştur. Ve şimdi Demireller ve Sükanlar, (herhalde Anayasanın erdemlerinin birden bire farkına varmış olacaklar) bağnaz Anayasacı kesilmişlerdir. Partilerinin reddettiği Anayasanın yorumcusu rolündedirler. Yorumlarına göre, Anayasa gerici iktidarının bütün icraatına uygundur. Örneğin Danıştay kararlarını uygulamamak gibi, Meclise baskın gibi, vatandaşa pasaport vermemek ve seyahat özgürlüğünü kısmak v.b. gibi... Ama Anayasa bir şeye uygun değildir, bir şeye kapalıdır: Türkiye'nin emekçi halkının dâvasına, sosyalizme ve nele... sosyalizmin bilimseline.

27 Mayıs Devriminin Ana... sasının milletçe kabulüne engel olamadı... kolayı var, Anayasanın yorumcusu kesilirsin, ve Türk halkı ...ın ilerici, demokratik bir anayasa altında yaşama özlemini öyle ba... alarsın.

Anayasa'yı yorumlama, Anayasa Mahkemesinin yetkilerindendir. İlerici demokratik niteliğini hazmedemedikleri için Anayasaya «Hayır» diyenlerin, ona kendi çıkarlarına uygun anlamlar vererek Anayasacı kesilmelerindeki acı alay kimsenin gözünden kaçmıyacaktır.

MEHMET M. MİMOĞLU

Anlaşılmayan Temel Konu

Hikmet Kıvılcımlı

En çok, anlaşılmayan iki terim var: **«Basit yeniden — üretim», «Geniş yeniden — Üretim».**

Bu sözler daha konuşulurken anlaşılıverecek gibi görünüyorlar. Ne var ki, Türkiye Solu bu çeşit deyişlere henüz eleştirici bir önem veremiyor. Ekonomi politik sektörü, sosyalistlerimizin çoğu için ikinci kertede kalıyor. Ya küçük ve günlük pazar, borsa olaylarının kargaşalığı içinde kalınıyor. Yahut **«yüksek sosyalizm»** sloganlarının parlaklığına kapılınıyor. Küçük ve parlak olaylar yanında, derinliğine olduğu için nankör kalan ekonomik konularla uğraşılmıyor. Bu yüzden ekonomi politikamız kimsenin içinden çıkamadığı **«sönük»** problemler gibi sinip kalıyor.

Ekonomi politik deyince hâlâ «büyük yazar» ve «büyük lider» geçinenlerimiz bile: falan ülkenin ilkokul öğrencilerine belletilmiş alfabetik olaylardan sınava çekilseler sınıfta «çakar» kalırlar. Böyle bir ortamda iddiasız orta halli sosyalistlerin, işçilerin, köylülerin, esnafların, aydınların ve hele herşeyi yeni baştan öğrenmek isteyen gençlerimizin kimi konuları anlamayışlarına bir eksiklik gözüyle bakmak ukalâlık olur.

«Yüksek sosyalistlerimize» bakın: Hiçbirisi kıl kadarcık olsun eksiklikleri bulunabileceğini üzerlerine sıçratıyorlar mı? Hepsi birden anadan doğma sosyalizm biliminin topuğuna varılamaz heykelleridirler. Erkekseler: bıyığını takan STALİN kesiliyor. Kadınsalar: sosyologluk makyajı ile kürsüye fırlayan dünya güzeli ROSA LÜKSENBURG'tan daha eteğine erişilemez «ideologluk» kırıtıyor.

Anladık. Bu üstadlardan hayır yok. Çünkü, onlar için eleştirinin diyalektiği öldürücüdür. Onlar «sosyalizm» skolâstiğine boğaza dek batmışlar. «Bilimsel sosyalizm» mezarına gömülmüşler. O düşünce ve davranış ölülerimizi hayırla anmayı sonra gelenlere bırakalım.

Üstadlara karşılık anlamadıklarını açıkça söyliyen öğrencileri var. Yüzümüze karşı, hattâ söverek haykıranlar yok mu? İşte bunlarda gerçek sosyalizm için «EKMEK VAR» Onlar Babil artığı küçük burjuva bataklığımızda bitmiş genç çiçeklerdir. En zehirlilerinin cevherinden, dozunda kullanılırsa, şifa verici ilâç bulunabilir. Onlar elbet «anlamıyoruz» demiyeceklerdir; «anlaşılmıyorsun» diyeceklerdir. Ne yapalım? Küçük burjuva yiğitlerinin yoğurt yeyişleri her zaman böyle olur. «Kadı kızında bile bulunan» o kadarcık kusurlarına bakmıyacağız gençlerin.

Madem ki sövüşlerinde bile az çok bir düşünce tepkisi yatıyor, ve bir düşünce gerekçesi öne sürüyorlar: demek, kafaları işliyor. Madem ki kafaları işliyor: demek, gövdeleri de olumlu davranışlara yakın düşüyor. İnsanoğlunun etlerini, damarlarını, organlarını genellikle sinir sistemi içinde beyni yöneltir. Onun için, burjuva psikolojisi bile insan davranışlarında bir «force ideomotrice» (fikrin kımıldatıcı gücü) bulunduğunu keşfetmiştir. Eskiler, bilmeyenlerden değil, bilmediğini bilmiyenlerden kork, demişler. Anlaşılmıyor diyenler: bilmediklerini bilecek insanlarımızdır. Onlarla konuşabiliriz.

Onların anlamayışları nedir? Anlayışa doğru köprüler kurmaktır. Ya sövüp sayışları nedir? Köprü kuran istihkâm birliklerinin kazma kürek gürültüleridir.

Bu bakımdan anlamak uğruna her tekmeyi iyimserce karşılıyoruz. Anlaşılmıyan deyimlere onlar için geçiyoruz. Ötekiler, gidebildikleri yere dek yuvarlanacaklar. Ötekilere bir şey öğretmek kimsenin ne haddi? Anlamadığını ve anlaşılmadığımızı yüzümüze çarpanlardadır iş. Kuşku yok: anlatmaya mecburuz. Anlatamıyorsak kabahat bizdedir. Ona göre sözü açacağız.

BASİT yahut GENİŞ sıfatlariyle damgalanan YENİDEN ÜRETİM ne demektir?

Bilimcil sosyalizmin iki kere iki dört ederce basit ve güçlü bir kavramı var: Toplum ve insan, varolmak için elbet düşünce ve davranışların türlüsünü başarmalıdır. Ancak, insan düşünce ve davranışlarının en «saklı» bölümü ÜRETMEK ile ÜREMEK düşünce ve davranışlarında toplanır.

ÜREMEK nedir? Artık bunu bilmiyen olmasa gerektir. Her canlı yaratık gibi insan da kadın erkek buluşmaları ile çocuk doğması biçiminde ürer. Toplumun ve insanlığın varolması için üremek şarttır. Yalnız, üremek için herşeyden önce geçinmek ve yaşamak gerektir. Yaşamak ise, insan için üretimsiz, yani yaşatacak maddeleri yaratmaksızın olamaz. Şu halde, (üremek) konusunu kavrayabilmek için, önce üretim (üretmek) konusunu aydınlatmalıyız.

Her kişi sabah uykusundan gözlerini açtı mı: önce dün yapılmış üretimden kalan bir ürün varsa onunla yaşayabilmesi için gerekli kaloriyi gövdesine indirmek zorundadır. Buna tketim diyoruz. Sonra gövde ve beyin makinelerinin aldığı o besi kalorisi, bir çeşit kömür, yağ ve benzin ile o gün akşama dek birşeyler yaratmak gerekir. Bu yaratışa üretim diyoruz.

Tüketimle üretim yapmaksızın toplum ayakta duramaz. Tüketim yapmak için mutlaka üretim şarttır.

Sözcük olarak üretim Osmanlıca'da «istihsal» adını alıyordu. İstihsal sözcüğünün Türkçe ÜRETMEK'ten gelme «üretim» olduğunu bilelim.

ÜRETİM NEDİR?

Üretim deyince ilk akla gelen şey insanın yaşaması için gerekli maddeleri elde etmesi oluyor. Ancak, «madde elde etmek» deyince, bugünkü toplumumuzda insanı çok şaşırtıcı olaylara alışmışızdır.

Köy ağası da: konağında oturmuştur, adamlarıyla «bey gibi yaşamak için» ortalıkta kaplıyabildiği toprakları benimsemiştir. O toprakta çalışmadıkça yaşıyamıyacak durumda bırakılmış insanlar: marabalar, ortakçılar, yanaşmalar, ameliyeler ve ilh. uğraşırlar. Bu uğraşmalarla yaratılan maddelerden ağa pazar kanunlarına göre insafına kalmış bir bölük maddeyi elde eder». Ağanın böyle madde elde etmesi üretim yapması mıdır? Hayır.

Bezirgân ve tefeci hacıağa ile eşraf da başka türlü davranmazlar. Ellerine üç beş kuruş para sermayesi geçirmişlerdir. Bu para ile köylüleri, esnafları ve benzeri sıkışık insanları haraca bağlarlar. Kendi geçimleri için, çoluk çocuklarının bugün ve yarın rahat etmesi için, öbür dünyaya dek nimetler sağlamak için «madde elde etmek» zorundadırlar. Bunların madde elde edişleri üretim yapmaları mıdır? Gene hayır.

Köy ağasının yaptığı madde elde edişte, tefeci-bezirgân, hacıağa ve eşrafın yaptığı madde elde ediş de, «ÜRETİM» yapmak değildir. Hattâ ağalık ve tefeci-bezirgânlık, üretimle doğrudan doğruya ilgilenmeyi hiç sevmezler. Onların yerine üretimde ortakçılar, yanaşmalar, köylüler ve esnaflar çalışırlar. Ortakçı, yanaşma, köylü ve esnaf: nasıl isterse, öyle çalışsın, «ne işi varsa görsün», yeter ki ağaya ve tefeci-bezirgâna şu kadar süre için kullandığı toprak veya para (sermaye) karşılığı bu kadar iradı, faizi ve kârı sağlayıp getirsin. Ondan ötesini ve ondan berisini ne ağa, ne tefeci ve ne de bezirgân aramaz.

AĞANIN ARADIĞI: mülk edindiği geniş topraklar üzerinde yapılacak üretimin (madde yaratmanın) biçimi veya yordamı veya verimi falan değildir. O ağa, toprakta çalışmasına MÜSAADE ettiği yarıcının, yanaşmanın: belli bir süre sonra ağasına sağlıyacağı İRAT (rant) tutarına bakar.

TEFECİNİN ARADIĞI: ödünç verdiği paranın nerede, nasıl kullanılacağı, yahut bir üretime yani madde yaratmaya yarayıp yaramıyacağı değildir. O tefeci, ödünç para olarak kullanılmak üzere sermayesini kiraya vermiştir. Köylünün, esnafın, aydının, hattâ kapitalistin belli bir süre sonunda tefeciye sağlıyacağı FAİZ (tefe : rıba) tutarına bakar.

BEZİRGÂNIN ARADIĞI: satmak üzere parasiyle veya para vadiyle satın aldığı maddeleri, karşılığı ödenmek üzere sattığı köylüden, esnaftan, aydından, hattâ kapitalistten belli bir süre sonunda sağlıyacağı KÂR tutarıdır. Bezirgân, sattığı malın mirasyedice harcanmasından memnun olur, hatırı kalmaz: Yani, bezirgân sattığı malın üretici biçimde, üretim uğrunda kullanılmasına aldırmaz. Bezirgânın mallarını alan kişi ne dilerse yapsın. Yeter ki malların karşılığını öderken; bezirgânın o maddeleri satın aldığı paradan çok fazlasını bezirgâna ödesin...

Bütün bu sebeplerle ağanın, tefecinin, bezirgânın yaptığı sözüm ona madde elde ediş: ÜRETİM değildir. Belki üretimin sonunda elde edilmiş ürünleri, üretmenlerle paylaşmaktır.

Yeryüzünde bir İNSANLAR (canlı kişiler), bir de TABİAT (cansız varlık) vardır. İnsanın kendisi organlariyle bir tabiat parçasıdır. Ne var ki, tabiattan ayrı gibi duran bir bağımsız parçadır. Buna ORGANİZMA denir. İnsanın organizması ile tabiat arasında yaşama süresince bitmez tükenmez madde alış verişleri yapılır. Ama, bu alış verişlere «üretim» denmez. Çünkü, insandan başka her hayvan ve her bitki kendi organizmasiyle tabiat arasında madde alış verişi yaptığı için ve yapabildiği sürece yaşar.

Oysa insan organizmasının tabiatla yaptığı madde alış verişi ÜRETİM adını alır. Çünkü, insan tabiatla alış verişni bütün öteki canlı organizmalardan bambaşka biçimde yapar:

1 — Başka her canlı organizma tabiatla madde alış verişini bilinç bakımından TEK BAŞINA yapar. İnsan, tabiatla alış verişini hiçbir zaman tek başına yapamaz. Daima tek kişilerin dışında, bütünü ile bir toplumun yarattığı şartlara ve biçimlere uyarak yapar. Onun için, tabiatla alış verişinde toplumdan gelme bir bilinç taşır.

2 — Başka canlı organizmalar tabiatla madde alış verişini ORGANLARIYLA (yani, vücutlarının canlı âletleriyle) yaparlar. İnsan tabiatla alış verişini, insan oldu olasıya hiçbir vakit yalnız canlı organlarıyla, sırf eliyle ayağıyla, dişiyle tırnağıyla yapmaz. Toplumdan aldığı düşünce ve davranış metodlarıyla ve üretim araçlarıyla yapar. Toplumun kişilere hazırca sunduğu ve kuşaklar kuşağı geliştirdiği METODLAR'a ve ARAÇLAR'a toptan TEKNİK adı verilir.

Demek insanın bitkilerden ve hayvanlardan başlıca farkı şudur:

1 — TOPLUMCUL (sosyal) ilişkiler içinde tabiatla madde alış verişi yapar.

2 — TEKNİK ilişkiler içinde tabiatla madde alış verişi yapar.

İşte böyle hem toplumcul, hem teknik yoldan madde alış verişi yapmaya ÜRETİM denilir. Yani, üretim deyince gene ortada bir madde alış verişi vardır. İnsan tabiata kendi vücudunun ve kafasının çalışma gücünü verir; tabiattan o harcadığı çalışma gücünü sürdürecek maddeleri alır. İş yalnız tabiatla madde alış verişine kalsa, bu yapılan işe üretim denemez. Onu bütün hayvanlar yapar. Hattâ toplum içinde bütün hazır-yeyici hayvanlar da yapar. Ağalar da, beyler de, tefeciler de, bezirgânlar da tıpkı hayvanlar ve bitkiler gibi çevrelerinde buldukları ürünleri ve maddeleri alıp tüketirler. Ama bu hayvanların, bitkilerin, ağaların, tefecilerin ve bezirgânların bir maddeyi elde etmelerine üretim adı verilemez.

Üretim; insanın (TOPLUMCUL + TEKNİK) ilişkiler içinde tabiattan madde alıp verişi demektir.

31 Mart Tekrarlanabilir mi?

NİYAZİ AĞIRNASLI

Sağ olsunlar, Üniversiteli gençler sık sık ziyarete gelirler. Dokuz aydır süren trafik kazasının çilelerine katlanmak, hayata ve geleceğe umutla bağlanmak kolaylaşıyor bu ziyaretlerle.

Geçenlerde bir grup, ümmetçilerin son bir bildirisini getirmişlerdi. Dikkatle okuduk. Bu, daha önceleri de değişik vesilelerle yayınlanan soydandı. «Türk-Amerikan dostluğunu kundaklıyordu. Yabancı sermaye ile yurdumuzdaki ortaklarına düşmanca davranıyorlar? Üniversitelerimizde gittikçe de çoğalıp güçleniyorlar. Bunlar komünistlerdir. Bunlara aman vermiyecek, her gördüğün yerde ezeceksin. Onların kanı helâldir...» daha bu neviden seviyesiz deli saçmaları. Bunları din ve Millet uğruna yapıyorlar tabii...

Bu hükmü vermek ve umursamamakla acaba bir 31 Mart hazırlığına kayıtsız kalmıyor muyuz? Uyanık olmamız neticeyi değiştiriyor mu? Parti kongreleri basıldı, sokaklarda insanlar linç edildi. Hükümet ağır şekilde kınandı da bu kaba kuvvet saldırıları silindi, kışkırtmalar durdu mu? denilebilir. Amma bizim kanun dışı tahrikler, kışkırtma ve davranışlar üzerine dikkati çekme görevine yine de devam etmemiz ve uyanık olmamız gerekiyor. Gazetelerde gördük. Edirne'de, kalabalık bir toplantıda, halk suça teşvik ve tahrik edilmiş. Açıkça rejim aleyhine, anayasa aleyhine propagandalar yapılmış. Terbiyesiz ve kaba küfürler sıralanmış... Gazetelerde vakit vakit fıkralar, makaleler yazılıyor. Bunların da bazıları açıkça yurttaş kavgasını körükler ve cahil halkı suça tahrik ve teşvik eder nitelikte.

27 Mayıs Anayasasının himayesinde Üniversitelerimizde hızlı bir uyanış başladı. Üniversite öğrencilerinin çoğunluğu, öğretim üyelerinin bir kısmı, Türk toplumunun hızlı kalkınmasının tek yolunu bulmuş ve sım sıkı buna sarılmış görünüyorlar. Yayınevleri değerli eserleri dilimize çevirme yarışındalar. Az sayıda da olsa, gazete ve fıkra yazarları halkı uyarma çabasına cesaretle öncülük ediyorlar. Geçmişte tekrar tekrar denenmiş olan yollarla toplum kalkınmasının, Anayasanın öngördüğü Sosyal Adalet ilkelerinin, sağlanmasının imkânsızlığı gittikçe daha iyi anlaşılıyor. Halk, ağır bir uykudan uyanışın göz ovuşturma safhasına girdi. Topraklarımıza çil salmıya başlayan yabancı sömürü merkezleriyle onların Türkiyedeki bir avuç ortağı halkımızca bir kere anlaşılıp öğrenilince bu düzenin değişmesine kimsenin karşı duramıyacağını bilen çıkarcı çevrelerin telâşı bundan işte.

Bazı C. Savcıları çıkıp Atatürk'ün Bursa nutkunu, bazıları da kalpaklı resmini kovuşturma konusu yapıyor. Bazı politikacılar, sol akımlar olmadan biz bize demokrasicilik oynıyalım diyor. Toplumun çoğunluğu, içine doğdukları değer yargılarının, kendilerini yetiştirip geliştiren düşünce ortamının eleştirilmesinden tedirginlik duyuyor. Bunları olağan saymak zorundayız. Herşey özgürlük ortamının devamına ve ekonomik zorlamalara bağlıdır. Bu iki faktör, topluma düzen verecek lider kadrolarının yetişmesini sağlıyacaktır. Bu kadrolar, fikri işçi sınıfına, köylüye mal etmiye çalışacaklardır. Milletçe kalkınabilmemiz, kalkınma yollarının bu temele oturtulmasına bağlıdır. Üniversiteli gençler, meslek öğrenimlerinin yanında bol bol kitap okuyacak ve Üretim sistemi, yurt sorunlarının çözüm yolları, dünya mes'eleleri... hakkında bir düşünce ve hüküm sistemine varacaklardır. Köklü dönüşümler, bu lider kadro tarafından işçi sınıfına, köylüye esnafa anlatılıp benimsetilecektir. Bu lider kadronun yetişmesini, sonra bu kadroyla işçi sınıfı arasında organik bağlar kurulmasını ve nihayet siyasi örgütlenmeyi çeşitli yollardan engellemeye çalışacaklardır, çalışıyorlar da. Demokratik engellemelere bir diyeceğimiz yok. Yapılan hazırlıklar, bunun tezahürleri, Demokratik engellemenin çok ötesinde görünüyor. Bu yazımızla değinmek istediğimiz konu budur.

Komünizmle mücadele derneği adı altında bir örgüt var. Elbette komünizmle olduğu gibi Faşizmle, hattâ kapitalizmle mücadele adı altında da dernekler kurulabilir. Böyle bir dernek yayınlar yapar. Toplantılar, konferanslar düzenler. Üye ve taraflar sayısını çoğaltmak için propagandalar yapar. Hattâ eğilimine göre Siyasî Partilerden birini veya bazılarını kendisine yakın bulup destekliyede bilir. Amma böyle bir dernek mücadeleyi yumrukla, sopayla, taşla yapmıya kalkıştığı anda hükümet işe müdahale eder ve kaba kuvveti bertaraf edip suçlularını mahkemeye sevk eder. Saldırganlık itiyat halini alırsa derneğin feshi yollarına gidilir. Elbette bu gibi derneklere Bütçeden, Devlet teşekküllerinden, bankalardan yardım yapılamaz, yapılıyorsa hemen kesilir. Anayasanın ve meşruiyetin dışına düşmüş bu gibi derneklere yardım yapanlar, kim olursa olsun, o derneklerin suç ortağı durumuna girerler. Bir süre çok güçlü durumda oldukları için haklarında kovuşturma yapmak imkânsız bile olsa tarihî sorumluluk bu gibilerin yakasına er-geç yapışacaktır. Sükutu hak, Süreaşımı gibi hukuk kuralları da bu gibi rejim suçlarında geçerli değildir. Böyle olunca da, şartlar müsait olur olmaz bu gibi suçlular aleyhine amansız kovuşturmalar açılır.

1962 yılı bütçe müzakerelerinde Amerikan yardımının içyüzünden, NATO'nun ve Centonun millî çıkarlarımızla bağdaşmadığından, ordumuzun tam millî ve bağımsız bir hale getirilmesi, modernize edilip yüzelli bin kişiye indirilmesi zorunluğundan, millî bağımsızlık savaşı veren Ülkelere, bu arada Cezayire gönüllü alayı gönderilmesinden vaz geçtik, hiç olmazsa Cezayir mücahitlerine «Devletin radyolarında «Asiler» denilmesinin önlenmesi lüzumundan... Bahsedilince bu fikirlere şiddetle karşı çıkanlar olmuştu. Bu mevzular daha sonraları açık oturumların tartışma konuları arasına girdi. Şimdi de yavaş yavaş siyasî partiler kongrelerinde mitinglerinde konuşulup tartışılıyor. Üniversite Gençliği 1961 den bu yana bu meselelere çok önem veriyor. C.İ.A. yı harekete geçiren Emperyalist mihraklar bu uyanıştan ciddî şekilde endişelidir.

İşte yurdumuzdaki kışkırtıcı bildirilerin, Gençliğe ve Devrimci faaliyetlere karşı girişilen kaba kuvvet saldırılarının görünmez merkezi... C.İ.A. nın bununla yetineceğini sanmak safdillik olur: Irk ayırımları, mezhep farklılıkları, Doğudaki vatandaşlarımızın, bütün yurdun ortak mes'elesi olan kalkınmasına verilmek istenilen yanlış yön, azınlık vatandaşlarımızın mevzii derdleri... Hepsi, hepsi C.İ.A. nın ve Emperyalizmin yerli işbirlikçilerinin kışkırtma konuları içine giriyor.

Milliyetçi, Devrimci güçler bütün Türk Milletini bu görünmez tehlikeye karşı uyarmalıdır. «Din elden gidiyor.» telkinlerinin, tahriklerinin kökünde Emperyalizmin canavar ıslığı var mı? yok mu? İmlâm âlemini sömürenler kimlerdir? Bunları, İlâhiyat Fakültelerinde öğrenim yapan gençler düşünmeli ve kurtuluş savaşı günlerini hatırdan çıkarmamalıdırlar. İmam Hatip Okullarında öğrenim yapan yoksul çocuklarının da yabancı sömürü merkezlerine ve onların bir avuç çıkar ortağına karşı uyarılmasına çalışmak, fesatçıların iğvasından bu körpe dimağları kurtarmak görevimiz olmalıdır. Bu taktirde de 31 Mart tekrarlanabilir. Fakat Türk Ordusunun Yunan ordusuyla, İran Ordusuyla kıyaslanamıyacağı, Ordumuzun bir Halk Ordusu olduğu bu fesat çevreleri tarafından da bilindiği için cesaret edilemediği imkân ölçüsünde oraya da nüfuza çalışıldığı da bilinmelidir. Biz sadece sorumlulara hatırlatıyoruz. Silâh, sahibini de vurabilir. Kardeş kavgasını körükliyenlere, 31 Mart heveslilerine karşı uyanık olmıyan tavizciler tarihten bir defa daha şamar yemiş olurlar ve ellerine hiçbir şey geçmez. Türk Milleti Emperyalistleri yurdumuzdan bir defa daha söküp atacak ve halk yararına kalkınma yollarındaki engelleri de mutlaka aşacaktır.

Tiyatroya Çağrı

1 — Türk tiyatrosunun topluma karşı görevlerini yerine getirmediği kanısındayız.

2 — Tiyatro bir üst-yapı kurumu olduğuna göre, üst-yapı — yani temeli teşkil eden ekonomik yapı — bütün üst-yapı kurumları — bilim, hukuk, sanat vs. — gibi tiyatronun da biçimlenmesinde esas rolü oynar.

3 — O halde bugün tiyatro da siyasî teşekküller gibi halk için tam görevci bir tutum ve statü içinde değilse, bu mevcut alt-yapının tabiî bir sonucudur.

4 — Ve, gerek halka dönük olmayı aşağı bir iş sayan, gerekse halka dönük olduğunu savunan tiyatrolar sonuç bakımından pek de farklı olamıyorlar: Yani tiyatrocuların bugün «Bizi seyredin, bizi seyredin» diye topluma yönelişi, politikacıların «Bizi seçin, bizi seçin!» diye topluma yönelişine çok benziyor.

TİYATROYU HALK KENDİSİ YAPMAMAKTA, SADECE İZLEMEKTE VE OYLARIYLA SEÇİME KATILIR GİBİ ALKIŞLARIYLA SEYRİNE KATILMAKTADIR. HATTÂ BÜYÜK ÇOĞUNLUK BUNU BİLE YAPAMAMAKTADIR.

5 — Çünkü, batı toplumlarının tiyatro gelişimi ve bugünkü yaklaşımları, Türk tiyatrosuna örnek alınmış ve alınmaktadır. Dolayısiyle ülkemizde tiyatrocular, büyük kentlerdeki salonlarında olsun, turnelerde olsun, tiyatro yapmanın batıdan geçme ön şartlarını aramaktadır. (Sahne, teknik imkânlar, belirli sayıda seyirci ve para). Bu yüzden de tiyatro belli yerleşme merkezlerindeki az sayıda belirli kitlesine yönelmektedir.

6 — Böylece tiyatro bu statüsü ile ve aradığı bu ön şartlarla, büyük çoğunluğun yaşadığı köy birimlerine gidememektedir.

HALKA GİTTİĞİNİ SÖYLEYEN TİYATRO İSE KÖYLERE ULAŞAMAMAKLA ANA ÇELİŞKİSİNİ AÇIĞA VURMAKTADIR.

7 — Ama bu gerçeğin sevindirici bir yanı da yok değil. Çünkü büyük çoğunluğun öz ve biçim olarak yozlaşmış bir tiyatrodan uzak kalması hiç değilse kendi ham maddesinin yozlaşmaması demektir ki geleceğin halk tiyatrosu için bu bile bir kazançtır.

8 — Çünkü tiyatro da eninde sonunda bütün üst yapı kurumları gibi halkın olmak zorundadır.

9 — Bu ise tiyatroyu halkın yapması demektir ve halka tiyatro götürmek anlayışıyla taban tabana zıttır.

10 — «Halkın tiyatro yapması» olgusunu aslında «Tiyatroda devrim» olarak anlamak gerekir.

11 — Böyle bir hareket ise üçbeş günde gerçekleşebilecek kolay bir iş değildir.

12 — İlk yapacağımız şey, kafamızda tiyatro namına «kalıplaşmış» ne varsa bir yana itmektir.

13 — Ondan sonra da işe, «kabul ettirmek» yerine halkta var olanı ham madde olarak «kabul etmek» le başlamak gerekir. (Örneğin, bu güne kadar gelmiş seyirlik oyunlar ve diğer halk sanatları ilk değerlendirilecek malzeme olabilir.)

14 — Ancak, bu teatral malzemeyi değerlendirmede herşeyi hazır bulmak iyimserliğine kapılmamalıyız.

BÖYLECE HALKTA VAR OLANI DEĞERLENDİRİP, BU GERÇEKTEN HAREKETLE TEKNİK VE KURAMSAL BİLGİLERİMİZİ YENİ OLUŞUM YOLUNA KOŞMALIYIZ. ÖYLE Kİ, TİYATRO ARTIK ŞEHİRDE OTURUP AHKÂM KESENLERE MAHKÛM OLMAKSIZIN YAŞAYIP SERPİLEN BİR HALK EYLEMİ OLSUN.

15 — Burada, «halkın tiyatro yapması, alt yapı değişmeden olamaz» şeklinde bir görüş bizi tembelliğe iter. Çünkü, toplumun alt yapısı bütün üst yapı kurumlarını nasıl biçimlendiriyorsa, aynı şekilde üst yapı kurumları da alt yapıyı etkiler. Bu gerçek, alt yapı ve üst yapı kurumları arasındaki diyalektik ilişkiden başka birşey değildir.

16 — İlke olarak halkın yaptığı sanat, yozlaşmaya terkedilmedikçe halka karşı olamaz.

17 — Öyleyse halkın yaptığı tiyatro alt yapının halktan yana değişimini kendi çapında zorlayacaktır. Hele tiyatronun diğer sanatlardan ayrılan özelliği — seyirciyle ortaklaşa yapılan bir eylem oluşu — gözönünde tutulursa bu zorlamanın ne kadar etkin olabileceği anlaşılır.

18 — Öte yandan, halktan yana aşamayı halka rağmen gerçekleştirmek düşünülemez.

ÖYLEYSE TİYATRO DEVRİMİNİN TOPLUMCU AŞAMA ÖNCESİ, SÜRESİ VE SONRASINDA YERİ VARDIR VE BELİRLENMELİDİR.

İMDİ

SAYGIDEĞER TİYATROCULARIMIZ! VE TÜM SEYİRCİLER, PARA VERİP SEYREDENLER, VEREMEYİP SEYREDEMİYENLER! BU SIRALADIKLARIMIZA TÜMÜYLE KARŞI DA OLABİLİRSİNİZ, TÜMÜYLE YANINDA DA. YA DA DEĞİŞİK BİR YERDE. BİRŞEYLER YAPMAK GEREĞİNİ DUYMAYABİLİRSİNİZ, YA DA BUNUN GEREĞİNE İNANMIŞSINIZDIR. BU YOLDA BİR TAKIM İŞLER YAPMIŞ YA DA YAPMAMIŞSINIZDIR, GÖREVİNİZİ YAPTIĞINIZ KANISINDASINIZDIR, YA DA ÇEŞİTLİ NEDENLERLE YAPAMADIĞINIZ.

AMA İNSAN OLARAK, SONRA DA YURTTAŞ OLARAK, TİYATROYLA İLGİLENİYORSAK, BU KONUDA MUTLAKA DİYECEKLERİMİZ OLACAKTIR.

KATKILARINIZI BEKLİYORUZ.

YILMAZ ONAY — ÜMRAN ARMAN
GÜRGÜN SAY

Yayılanlar

Öyküyle Karışık Anı

Balaban

Dünyaya önce gelenler, verimli alanların en cömert yerine oturmuş; yayılırlar durmadan... Alışmışlardır.

Bir şişman, bir cılıza; «Sen de istediğini ye, sen de canlan...» Bir zengin, bir fakire; «sen de çalış, sen de kazan...» Üten, ütülene, «bir gün olur sen de ütersin.» de.

Cılız, canlanmak istemez mi sanki?... Fakir, yaşamak istemez mi? Tembel mi fakirler, çalışamazlar mı?.

Ütülenler, «üteceğiz» diye ütülürler... Fakirin zengin olma amacı, ütülenin ütme umudu; önceden gelenlerin yayılmasını önleyemez. Çünkü bencildir, bireycidir bu erekler.

Yukarıdaki düşüncelerimi, kâğıdın üzerine serdikten sonra duraladım bir. Düşüncelerimi dillendirmek için, penceremden bir süre dışarıya baktım: Uzakta Dişkaya dağları, eteklerinde Akkaya, Çağıştak ormanı ve Derebağları gördüm... Çağıştayın biraz altında, Derebağların biraz üstündedir Seçköy... Bizim köy de tüm Anadolu köylerine benzer. Bir aynıdır köylülerin tutkuları. İşleri güçtür. Araçları karasabandır...

Askerliğimi yaptığım sıralarda, Anadoluda köyler görmüştüm; evleri kerpiçten, çatıları topraktandı... Bizim köyün evleri de kerpiçti ama, çatıların üstlerinde kiremit döşeliydi... Anadolu'da tarlalar görmüştüm; gücümün yettiğince yürüdüm, bir tek ağaca rastlayamamıştım... Oysa bizim buralarda, her tarlada bir kaç ağaç dikilmiştir gölgelenmek için... Dağlar görmüştüm Anadoluda; gözümün erdiğince baktım, bir parça orman yoktu sırtlarında...

İşte bir daha bakıyorum karşımdaki dağlara: Benim çocukluğumda, içine giremediğimiz ormanlarda, şimdi keçi sürüleri çan çalıyor.

Derebağlar bağ olmadan önce, dağdı. Yani ormanında; meşe, ardıç, davulgu, pıynar ve çam ağaçları vardı. Yaprakları, nakış nakış kuşlara ei sallarken, dallarında sincaplar sevişirdi... Derebağlar, bağ olmadan önce; dedelerimiz ormanının ağaçlarını kesip kömür yakmıştı. Sonra babalarımız odun kesti; daha sonra bizler, keçi gütmüştük oralarda.

Bundan otuz yıl önce; çoban çocuklar, keçi sürülerini güdüyorlardı ormanda. (Ben de, koyun sürümüzü güdüyordum ozaman.) Seçköyden bir adam, eşeğiyle gelip indi ormana. Kestiği meşe, ardıç ve davulgu çalılarını, üstüste koyup koca bir yığın yaptı. (Sıyırıp açtığı yerde, bizim hayvanlar iyi yaylım bulmuşlardı şimdilik.) Adamın önüne, ne gelirse irili ufaklı her çalıyı kesip bir yere yığışına şaşıp dururken biz, bir de baktık ki, yığın ateş almış yanıyor... Çocukların (çobanların) biri, adama sordu :

«Yakacaktın da niye kestin okadar dalı?..»

Adam çocuğa karşılık vermedi. Umursamadan dalları kesip kesip atıyordu ateşe... Çocuklar hep birden ünlediler bukez: (Ben de beraber.)

«Niye yakıyorsun çırpıları!.. Madem kestin, evine götür!..»

«Sizin aklınız ermez, siz çocuksunuz!..» Tersledi adam çocukları.

«Aklım ermezmiş; şuna bak... Bizim keçiler yiyecekti onları!» dedi irice çocuk.

«Dağda yer mi kalmadı?... Hem burası, babanın ormanı mı? İte bak!» dedi adam, sonra çocukları kovdu ordan. Ogün akşama dek kesip yaktı ormanın bir yanını. Ertesi gün, kazmayla sökmeye başladı kütükleri... Ertesi gün sürü güden çocuklar, birinin kök söktüğünü gördüler ormanda. (Ben de gördüm.) Akşama evlerine geldiklerinde çocuklar, babalarına birinin kök söktüğünü söylediler. «O söker de, biz sökemeyiz mi!» dedi babalar... İkinci günü, üç kişi oldu kütük söken ormanda. Üçüncü günü beş oldu. Derken yirmi, otuz, yüz. Tam yüzelli kişi bağ yeri açıyordu ormanda o yılın. (Yalnız, babam Hasan Çavuş açmadı. Çünkü bizim bağımız vardı da ondan.)

Derebağlar bağ olmadan önce, oranın adı; Değirmenderesiydi... Ozamanki köy ihtiyar kurulu bir karar aldı: Değirmenderesinden başka bir ormanda, bağ yapmak için hiç kimse kütük sökmiyecek, denildi. Ve kurulun kararınca, başka bir ormanda kütük sökenlere cezalar gösterildi.

Köylü ormanı kapışırken; Pıtır İsmel, ayınga tütünü satmaktaydı komşu illerinde. (Pıtır Seçköyün çıkardığı son eşkiyalarındandı. Bu yüzden bir kaç kez dama düşmüştü. Kendisi oldukça gamsız, ciddî tavurlarıyla çaktırmadan alay ederdi.) Pıtır köye gelince, köylünün tümünü bağ yerine sahip olduğunu gördü. Ertesi günü nacağını kazmasını alıp, o da gitti ormana. Bağ yeri açmaya başladığı yer, köy kurulunun yasak ettiği Yeldeğirmeni mevkisiydi. Pıtır'ı Yeldeğirmeni ormanında kütük sökerken görenler, köy kuruluna haber verdiler... O zaman muhtar, Pıtır'ı köy odasına çağırttı... Odaya çağrılan Pıtır, gereken tedbiri aldı: evinde kaçak ne varsa, silâh buçak, tütün ve kâğıt, hepsini sakladı. Ömrünce tekin durmıyan bu adam, ormandan kütük sökmenin suç olacağını, aklının şurasından bile geçirmezdi. Kimbilir hangi suçundan ötürü, soruşturma başlıyacaktı. Ama o, yine de umursuz açtı köy odasının kapısını. Olsun varsındı, ençok altı ay verirlerdi ayıngacılıttan adama:

«Selamün aleyküm!» dedi içeri giren Pıtır. Şöyle bir odanın içine bakındı, şükür jandarmalar yoktu. Ciddi bir sesle, ama alaylı: «Hani nerde jandarmalar?»

«Jandarmaları ne edeceksin?» dedi muhtar.

«Siz beni ne edeceksiniz? Jandarmasız zaptedebilecek misiniz beni?»

Altı ayı gözüne almış olan Pıtır, şimdi ondan da kurtulmuş olduğundan, daha rahat konuşuyordu... Muhtar Pıtır'ın sözlerine öfkelendiği halde, kâhva gülüvermişti. Muhtar kâhyayı, güldün diye dışarıya kovdu. Sonra daha sert bir dille:

«Jandarmalar yoksa biz varız! Bizi hökümet yerine koymuyor musun? Hökümetin bir kolu da ben'im!..»

«İnanırım!» dedi Pıtır daha dalgalı... Bu kez de korucu güldü... Korucuya öfkeyle baktı muhtar, sonra ansızın sordu Pıtır'a:

«Sen, bu gün...» Muhtar sesini ayarlamak için duraladığı sırada.

«Ben bu gün,» diye araya girdi Pıtır.

«Dur, sözümü kesme!.. Sen, bu gün... Yeldeğirmeninde... kütük sökmeye, başlamışsın!..»

Pıtır beklenmedik bir karşılıkla daha alaylı, sözünü kesti muhtarın:

«Yel değirmeni mi varmış orda?. Hiç de öyle bir şeye rastlamadım!»

Korucu kendini tutamadı artık, kahkahayı koyuverdi. Kuruldan utandığı için değil, muhtardan korktuğu için, tüfengini alıp dışarıya attı kendini...

Korucuyu ilk defa, bu denli gülerken gören çocuklar; o'na şaşkın şaşkın bakıp, nedenini bilmeden onlar da güldü. (Ben de gülmüştüm o'na.)

Şimdi daha iyi seçebiliyorum dağların eteklerindeki yerleri: Derebağlara adını burakan asmalar, üç beş yıl geçmeden kuruyuvermişti. İşte sözü geçen buyer, Anadolunun kel tepeleri gibi çorak; her yerden gözükmektedir.

Ormanı söküp bağ yapan köylüler, bağları kuruyunca; yerine ağaç dikecek değillerdi ya... Ormanları yıldan yıla körelen, tarlaları mirastan mirasa bölünen köylülerin bir çoğu, ovalardaki çiftliklere gittiler.

Bizim pençereden, görebilen her şey görülür. Bakıyorum dağlardan aşağıya inen köylülerime: Yorganları sırtlarında dağılıyorlar ovaya...

Burası Bursa ovasıdır, (Adananın Çukur ovası gibi büyük değil, ama olsun varsın.) Ulu dağın dibinde yeşil bir göl gibi uzanır ova. Yeşil bir derya içine, küçük küçük köyler saçılmıştır. Minareleri olasa gözükmezler... «Ovada çiftlikler olmasaymış, köylüler geçinemezlermiş...»

Yorganlıların bir çoğu, Şükrü Kaya'nın çiftliğinde iş buldu. (Zeytin toplayacaklar... Bir kısmı da iş için dolanmaktadır...)

Vardım zeytin toplıyanlara: «Şükrü Kaya bu çiftliği nereden bulmuş?» dedim... Çalışanlar: «Kurşunlu köylülerine sor,» dediler... Bir de onlara sordum... Kurşunlular önce bir ah çekip, sonra dişlerini gıcırdattılar: «Şükrü Kaya, Cumhuriyetimizin ilk İçişleri Bakanı değil miydi?..» «Evet...» «Adam Bakan olur olmaz, zeytinliklerimizi zorla elimizden aldı!...» dedi yakınarak köylüler. Bu konuyla ilgili bir çok şey anlattılar ama, kâğıdımda yer kalmadığından kısaltıyorum: «Sizin Seçköyden gelen Şeref Sargın'ın kaynatası Arnavut Akif, Şükrü'nün kahrından öldü...» «Aman nasıl oldu bu iş, sahi mi?» dedim. «Yalanı yanlışı yok; zeytinlikleri elinden giden Arnavut, ah çeke çeke öldü gitti!» dediler. Onları dinledikçe, Şükrü Kaya'ya öfkelendiğim kadar, köylülere acımamıştım ne garip... Taa dilimin ucuna dek gelen bir sözü, tekrar yuttum. İlk defa çekiniyordum böyle bir sözden: «Ormanları kırıp kök sökeceğinize, bu çiftliği üleşseniz ya! a dürzüler!» diyemedim.

Sonra sırtında yorganla dönüp dolaşanların bir çoğu öteki çiftliklere, bir kısmı da kente ulaştı.

İnce bir kadın kente geldikleri yıl, çocuklarını Kültür Parka götürmek için, ilk duraktan otobüse bindi; kendine ve büyük çocuğuna bilet aldı. İki kişilik kanepelerden birine çocuklarını oturttu, yanına da kendi ilişti. İkinci duraktan binenler oldu. Kalın belli, çok boyalı bir kadın; İnceye sordu: «Çocukların bileti var mı?..» «Buyurun!» diyip biletleri gösterdi İnce... «Ben kontrolör değilim. Şu çocukları indirin! Ben oturacağım!» diyince Kalın karı, İnce epeyce şaşırdı ama, sabretti: «Buyurun oturun,» diyip küçüğü kucağına aldı, büyüğü de yere indirdi... Küçük, kaptı koyuverdi ağlamayı... Otobüs zımba zıp doluydu, çocuğun feryadından bir tek Kalın kadın vardı rahatsız olmıyan. Kalın, bir başka kalın kadın'ı yanına çağırdı. Ve sonra İnce kadına dönüp: «Sen gençsin, kalkıver de bu otursun!» demez mi?.

İnce'nin kucağındaki küçük, ağlıyordu durmadan. Büyük de anasına geldiğinden beri, ikidir gezdirmiye çıbakıyordu ürkek gözlerle. Ana köyden karıyordu çocuklarını. Sustukça öfkelendi, öfkelendikçe neşesi bozuldu: (Adam yerine koymuyorlardı kentin süslü kadınları o'nu. Oysa o, köyden geldiklerinden beri, durmadan okuyup bir şeyler öğreniyordu. Köylülerin kim olduğunu, kentlilere gösterebilirdi o'nun gibiler.)

«İkiniz de kalın! İkiniz de kalınsınız!.. Siz durun ayakta!» dedi İnce. «Dünyanın ipi kopmuş!» dedi kalınlardan biri... «Dünyanın ipi kopmadı, durun hele bir!» dedi İnce: «Daha dur bakalım, bu çocuklar nezaman ağlamazsa, ben birazcık kalınlaşırsam, siz bir parça incelirseniz, o zaman belki, belki!» dediği zaman, (ben de duydum.)

Payaslıoğlu Olayının Düşündürdükleri

Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü Kemal Kurdaş, bu yıl açış konuşmasını yaparken Amerika'dan dost Amerika diye söz etmiş ve askerlik süresinin ilim adamları için altı ay olmasını istemişti. Aynı törende Öğrenci Birliği Başkanı Cengiz Haksever öğrenciler adına konuşmuş ve :

> — **Atatürk, Cumhuriyeti gençliğe, kompradora, Amerikalı'ya bırakalım, peşkeş çekelim diye emanet etmedi.**

demiştir. Bu iki beyan Orta Doğu Teknik Üniversitesini yönetenler ile yönetilenler arasında ciddî fikir ayrılıklarının mevcut olduğunu göstermesi bakımından değerlidir (1). Rektör Kurdaş ile Cengiz Haksever'in durumlarını demokratik kriterlere göre eleştirecek olursak, Üniversite'nin asıl görüşünün ne olduğunu anlamak kolaylaşacaktır. Öğrenci Birliği Başkanı, öğrenciler tarafından tıpkı milletvekili seçimlerinde olduğu gibi demokratik usullerle seçilmiş ve öğrenci görüşünü savunurken temsil kabiliyeti yüksek bir Atatürk gencidir. Buna karşılık son olarak seçiliş tarzı karanlık bir yönetim kurulunun (mütevelli heyeti) tâyini ile iş başına getirilmiş olan Kurdaş, bir üniversiteye rektörlük edebilmek için lüzumlu olduğuna kani bulunduğumuz akademik payelerden yoksun, belki çalışkan, bazı çevrelerce bazı hususiyetleri dolayısiyle sevilen ve güvenilen bir kimsedir. Fakat bu zatın askerliğin altı aya indirilmesi veya bazı toplumları dost veya düşman olarak niteleyebilecek kadar sınırı geniş tekliflerde bulunabilmesi için elverişli bir temsil yetkisinin olduğundan söz edilemez. Sayın Kurdaş olsa olsa kendini bu göreve atayan küçük bir gurubun eğilimini temsil etmektedir.

Kurdaş'ı bu göreve tâyin eden heyet geçenlerde, bir değer olduğuna inandığımız ve diğer öğretim üyeleriyle öğrencilerinin de inanmamanın ötesinde iman ettikleri İdarî İlimler Fakültesinin Dekanı Prof. Dr. Arif Payaslıoğlu'nun dekanlık süresini uzatmayı uygun görmemiş ve durum böyle olunca, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde, yönetenlerle yönetilenler arasında derin görüş farkları olduğunu gösteren bir sıra olay ortaya çıkmıştır. Payaslıoğlu'nun öğrencileri ile diğer öğretim üyeleri derslere boykot etmişler ve kamu oyunun baskısını hesaba alan mütevelli heyeti kararı tashih için formül aramaya başlamıştır (2).

YÖNETEN KİM ?

Yönetim tarzı, 4936/115 sayılı kanuna göre yönetilen Ankara Üniversitesi'ne hiç benzemeyen, böyle olmasına rağmen masrafları % 80 nisbetine göre Devlet bütçesinden karşılanan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin, mütevelli heyetinin seçiliş tarzı ve bunların rektör seçerken uydukları kıstaslar hayli karışıktır. Mensuplarına Ankara Üniversitesine kıyasla üç misli fazla ücret ödeyebilen bu Amerikanvari üniversitede garip ve anlaşılması güç prensiplere uyulur. Bu prensiplere göre seçilen mütevelli heyetinde, Prof. Dr. Mustafa İnan (ölmüştür), Maden Tetkik Arama Genel Müdürü Sadettin Alpan, Atatürk Üniversitesi Profesörlerinden Şaban Karataş (Biz onu iyi tanırız), Eski DP Milletvekili Ahmet Tokuş, İstanbul Üniversitesinden Prof. Mümtaz Tarhan, Eski İş Bankası Genel Müdürü Bülent Yazıcı, Siyasal Bilgiler Fakültesinden Turan Güneş, Eczacıbaşı İlâç Fabrikası sahibi Dr. Nejat Eczacıbaşı ve bu gibi kuruluşlarda ismine sık sık rastladığımız Hacettepe Üniversitesi'nin ilk rektörü, Prof. İhsan Doğramacı vardır.

İhsan Doğramacı eskiden Ankara Üniversitesi'ne de rektörlük etmiş, bu defa Orta Doğu Teknik Üniversitesi mütevelli heyeti başkanlığına seçilerek şöhretini ve nüfuzunu büsbütün arttırmıştır. Doğramacı'nın Payaslıoğlu'nun dekanlık süresinin uzatılması için müsbet oy kullanmış olması onun samimi olarak Payaslıoğlu'nu desteklediği anlamına gelirse de bu davranışı biraz sonra yapacağımız açıklamalar muvacehesinde ihtiyatla kabul etmek yerinde olur. Bu heyet Kurdaş'ı rektörlüğe seçmiş ve anlaşmasını uzatmış olmasına rağmen, Payaslıoğlu'nu seçmiştir ve mukavelesini bazı sebeplerle uzatmamayı uygun bulmamıştır.

Filhakika bu kompozisyondaki bir heyetin rektör ve dekanları başka deyimle öğrenci ile direkt ilişki kurup onları yönetecek şahısları seçip seçemeyecekleri ile, Üniversiteyi temsil yeteneklerinin bulunup bulunmadığı, millet yönetimine Anayasamızla hâkim kılınan demokratik ilkeler muvacehesinde uzun uzun tartışılabilir. Kişisel yetenekleri bir tarafa, öğrencilerine politika yapmamalarını salık verdiği halde, kendisi konuşmalariyle Türkiye'nin yabancı bir devlet'le ilişkileri hakkında da söz söylemeyi uyarlı bulan akademik payeden yoksun bir şahsın rektörlük süresini uzatmış olmalarına karşılık, klâsik kanun ve yönetmeliklere göre, yönetilen Ankara Üniversitesinde profesörlük payesi almış, bunun için en aşağı üç tez hazırlamış, iki dil bilen ve ders kitapları yazmış bir şahsı dekanlığa seçmemiş olmaları, bu dekanın öğrencileri ve diğer öğretim üyeleri tarafından boykotu gerektirecek tarzda sevilmiş olmasına rağmen bu şahsı işinin başından uzaklaştırmak istemeleri, yetkilerini iyi kullanmadıklarını göstermektedir. Kısaca, Üniversiteyi yönetenler, iş başında kalmasını uyarlı buldukları kişilerle birlikte temsil kabiliyetleri açısından uzun uzun eleştirilmeleri mümkün şahıslardır. Kamu oyu mütevelli heyetindeki şahısların niteliği hakkında esasen bilgi sahibidir. Zamanla bu bilgi gelişip olaylar su yüzüne çıkacağından ve halk bu eleştirmeyi kendi kendine yapabileceğinden bu meseleyi üstelemeyi lüzumsuz görüyoruz.

YÖNETİLENLER :

İşte bu kompozisyonda bir mütevelli heyetinin tâyin ettiği yönetici kadrosu, Mimarlık, İdarî İlimler, Mühendislik, Fen - Edebiyat ve İdarî İlimler Fakültelerine dağılmış 4202 öğrenciyi idare eder ve öğretim işlerinde görev almış 24 Profesör, 23 Doçent, 92 Yardımcı Profesör, 129 Asistan, 231 Öğretim Görevlisi, öğretim işlerini yönetirler.

Öğretim kadrosu da tamamen mütevelli heyeti tarafından tâyin edilmiş kişilerden ibarettir. Bunlar arasında öğretim görevlilerinin çoğunlukta oluşları dikkati çekmektedir. Yönetilenler yöneticilerini seçmekte hiç bir hakka sahip bulunmadıkları için, bugüne kadar olayları tevekkül ile karşılamış, fakat Prof. Payaslıoğlu gibi sevilen ve sayılan bir dekana ilişilince, son damla bardağı taşırmıştır.

Sonbaharda Batı Berlin Üniversitesini ziyaret imkânı bulmuş bir dostumdan, bu üniversitenin yönetici seçimlerine, öğrencilerin de tıpkı profesörler gibi ve öğrencileri temsilen katıldıklarını duydum. Bizde 4936/115 sayılı kanuna göre yönetilen üniversitelerde de öğrenciler yönetici seçiminde etkili olamıyorlar. Kanımızca bu bile tutucu bir davranıştır. Çünkü okuma yazma bilmeyen insanların sandıklara attıkları oylarla parlâmentoların ve hükümetlerin kurulduğu bir ülkede, her biri teker teker seçim çağına ulaşmış ve liseyi ikmal etmiş olan binlerce genç insana kendi yöneticisinin seçiminde tesirlerini gösterme hakkı tanınmamış olmasını ileri bir hareket olarak nitelemeye imkân yoktur ve bu davranış demokratik ilkelerle, Anayasamızın ruhuna aykırı düşer.

Orta Doğu Üniversitesi ile Hacettepe Üniversitesinde bu demokratik anlayış büsbütün çiğnenmektedir. Bir ilâç firması sahibi ile, Maden Tetkik Araştırma Genel Müdürü ve eski bir mebusun, yönetilenlerle uzaktan yakından ilişkisi bulunmamasına rağmen, seçme hakkı kullanması ve bu hakkın 4000'i aşkın genç insandan esirgenmiş bulunması akla hayret verecek bir gelişme, tuhaf bir çelişmedir. İşler böyle olunca yönetimin istismar edilmesi doğaldır. Nitekim bu heyet daha önce tâyinen Maliye Bakanlığı yapmış ve bankalarda çalışmış bir kimseyi rektörlük makamına seçmekte ve bu zatın rektör oluşu bazı yanılmalara sebep olduğundan, örneğin radyo açıklamalarında isminin başına bir de profesör titri iliştirilmesine sebep olmaktadır.

Beri taraftan profesör olabilmek için uzun yıllar harcamış belirli formaliteleri sıkı koşullar içinde tamamlamış, görevini gereği gibi yaptığı, yönettiği öğrencilerin tepkisiyle de anlaşılmış olan kişiler, bu heyete yaranamamış bulunuyorlar ve yaranamama sebebi de bellidir.

Kısaca Atatürk'ün memleketi emanet ettiği gençliğe, biz Devlet hazinesinden finanse edilen bir üniversitede temsilcileri ile yönetici seçimine etkin olma hakkı tanımamış ve bu hakkı ilâç sahipleri ile eski milletvekillerine, uzak üniversitelerin belirli hocalarına tanımayı uygun görmüş bulunuyoruz. Demokrasi ile yönetilen ülkelerde, üniversitesi yönetimi böylesine tutucu ve demokratik anlayıştan uzak prensiplere uyarak seçilen kişilere terkedilecek olursa, patlamalar ve çatlamalar önlenemez.

Okuma ve yazma bilmeyen çoğunluğun oyları ile iş başına gelip de sandıktan çıktıklarını söylemek suretiyle öğünmeyi ihmal etmeyenler, Üniversiteler Kanununun yeniden gözden geçirileceği şu günlerde yönetici seçiminde öğrencilere de hak tanımayı ihmal etmemelidirler. Bu yapılmayacak olursa bugün şikâyetçi olduğumuz olaylar sık sık tekrarlayacak ve bu gelişmeler toplum hesabına kayıp olacaktır.

Bugünkü uygulama, bir zatın bir zamanlar Ankara Üniversitesinde, şimdi Hacettepe Üniversitesinde Rektör ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Mütevelli Heyeti Başkanı olmasından başka hiç bir yönü ile yararlı olamamış ve Prof. Doğramacı yüksek öğrenim çevrelerinde bir tekel tesis etmiştir. Atatürk'ün kurduğu Türk Eğitim Derneği, yönetim kuruluna da kadrosu ile birlikte sızma imkânı bulmuş olan bu zat hakkında basında çıkan yazılar dikkati çekmektedir.

Demokrasilerde ana prensip bu tekelleri kaldırmak ve yönetilen ile yöneten arasında sevgi ve saygıya dayalı sağlam ilişkiler kurmak olduğuna göre, zorlamalarla sevileni iş başında tutmaya mecbur kalmaktansa, yönetilenlere Batı Berlin Üniversitesinde olduğu gibi seçme hakkı tanımak gerekiyor. Bu yola gidildiği takdirde başta Orta Doğu ve Hacettepe Üniversitesi olmak üzere Üniversite yönetim kadrolarında geniş değişiklikler olacak ve Türk Üniversiteleri tutucu davranışlardan kurtarılacaktır. Bu yapılmayacak olursa bir açış konuşmasında rektörün başka, öğrenci kuruluşları başkanının başka konuşması ve bazı yöneticilerin öğrenci tarafından yuhalanmasına rağmen küskün ve kızgın bir kişi olarak iş başında kalması önlenemez. Genel müdürler, ilâç fabrikası sahipleri, eski milletvekilleri karariyle işinden uzaklaştırılmak istenen değerli kişilere gelince, onları öğrencilerinin kalbinden bu çeşit usullerle silmek mümkün değildir. Sevilmek ve sayılmak istiyenler, demokratik anlayışın ilkelerine uygun davranarak yönetilenlerin sevgi ve saygısını kazanmak için çareler arama durumundadırlar.

---

(1) **Cumhuriyet Gazetesi, 2 Ekim 1967.**
(2) **Milliyet Gazetesi, 18 Aralık 1967.**
(3) **Aras, Kâzım, Rektör Seçimleri ve Öğrenci Örgütleri, 18 Kasım 1967, Ulus Gazetesi.**

Emperyalist boyunduruğun bütünlüğü üzerine

Kıbrıs'ta 28 soydaşımızın katledilmesiyle halkımızın gösterdiği yerinde tepki, antiemperyalist bir nitelik kazandığından, emperyalizmle kader birliği kurmuş tutucu çevreleri, derin derin tasalandırdı. Tepki iki cemaat arasında bir çatışmayla kalsaydı, böyle bir tasalanma şöyle dursun, aksine bundan önce olduğu gibi, hem emperyalistler hem de yerli işbirlikçileri tarafından kışkırtılırdı.

Emperyalist boyunduruk altındaki halkların, birbirleriyle çatışması, antiemperyalist güçleri yıpratıp dağıtacağından ve öz amaçlarından uzaklaştıracağından, emperyalist yöneticiler, bu tür çatışmaların sürekliliğini sağlamak için büyük bir çaba gösterirler. Buna karşı devrimci güçler, boyunduruk altındaki halklar arasındaki çatışmaları bir tarafa bırakıp, boyunduruğu parçalamak için güç birliğini öngörürler.

Kıbrıs sorununda böylesine bir güç birliğinin işaretleri henüz belirmiş değilse de, ana çatışmanın Kıbrıs'taki Türk ve Rum cemaatleri çıkarları ile Anglo - Amerikan çıkarları arasında olduğu gerçeğini ortaya koymak, devrimciliğin tarihî sorumluluğuna girer. «İngiltere dünyanın bir ucunda, Amerika bir başka ucunda. Ne işleri vardır Kıbrısta! İşte asıl düşman bunlardır! Bizleri birbirimize kırdırıp adanın egemenliğini ellerinde tutmak isterler!» gibisine bir gerçeğin, ada halklarında dile gelmesinde, gerekli çabanın gösterilmediği kanısındayız. Anglo—Amerikan oyununa gelmeyen, Türk ve Yunan vatanseverlerinin de, aynı nitelikte, sürekli ve sonuç alıcı bir çabaya katılmaları gerekir.

Amerikalı devrimci, Amerikan emperyalizminin Vietnam'da yaptıklarına karşı, nasıl sesini yükseltiyor, nasıl sokaklara dökülüyorsa, soydaşlarımıza yapılan katliama karşı Kıbrıslı, Yunanistan'lı ve Türkiye'li Rumlar da aynı şekilde Anglo-Amerikan emperyalizminin maşası Grivasçıların karşısına çıkmalıydılar. Yine aynı şekilde, Kıbrıs'lı Türklerin de, adayı İngiliz emperyalizminin boyunduruğundan kurtarmak için kan döken Rumlara karşı olacak yerde, onlarla birlikte, dayanışma durumuna geçmesi gerekirdi. Yine bazı siyasî parti sözcülerimizin yaptığı gibi, Yunaistandaki bütün demokratik müesseselerin ve antiemperyalist güçlerin imhasına giden cuntanın karşısındaki en etkili devrimcileri kökü dışarıda olmakla nitelemek yerine, mümkün olan dayanışmanın gösterilmesi gerekirdi.

Emperyalistler Asya'da, Güney Amerika'da, Afrika'daki gibi Orta-Şark'ta da kendi dümen sularını izleyen yönetimlerin işbaşında kalması için nasıl çaba gösteriyorsa, anti-emperyalist güçler de bu boyunduruğu parçalamak için gerekli dayanışmayı göstermek zorundadır. Boyunduruğun bir bütün olduğu gerçeğini gözden uzak tutan anti-emperyalist savaşlar başarı şanslarını daha işin başında yitirirler.

Bizim bağımsızlık savaşımızda Yunan silâhlı kuvvetlerinin İngiliz Emperyalizminin çıkarlarına âlet olduğunu kavrayan Yunan devrimcileri savaş boyunca bu harekete karşı çıkmışlardır. Savaş sonunda İngiliz emperyalizminin çıkarlarına âlet olduğunu kavrayan Yunan devrimcileri savaş sonunda İngiliz emperyalizmi hem padişahı kapı dışarı edilen Türkiye'de, hem de kralı kapı dışarı edilen Yunanistan'da hezimete uğramıştır.

Aynı yıllarda Rus çarlığı paramparça edilmiş, imdada koşmak isteyen emperyalist kuvvetler bellerini doğrultamıyacak biçimde kılıçtan geçirilmiştir. O yıllarda Rusyadaki, Türkiyedeki anti-emperyalist güçlerin tam bir dayanışma halinde olduğunu tekrarlamak, hepimizin malûmu olmakla beraber, yine de gereklidir. Rusya'daki iç savaş, emperyalistlerin istediği biçimde sonuçlanıp, Çarlığın yeniden ihyasına yönelseydi, Mehmetçiğin, Mustafa Kemal'in işi bir hayli zorlaşacak, aksine Padişahın yüzü gülecekti. Aynı biçimde Anadolu'da millî güçlerin kat'i bir hezimeti, Rus devrimcilerinin işini güçleştirecek, çarlığın ihyasına çalışan işbirlikçiler bayram edecekti.

Yakın tarihimizi olsun bilmezlikten gelip çatışmayı bir Türk-Rum düşmanlığı haline sokma çabasında olan, emperyalist çıkarlar yörüngesindeki görüşlerin, her iki tarafın gerçek devrimcileri tarafından itibar görmemesi gerekir. Her iki tarafın halk kitlelerinin sağ duyusu kendi öz deneyleriyle, zaten bir hayli bilenmiştir.

Şevki AKŞİT

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Varap Erdoğdu ☆ Teknik Yönetim: Ahmet Say, Bora Gözen ☆ İdare yeri ve abone adresi: Babıâli Cad. No. 33 İstanbul, Tel: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Meşrutiyet Cad. Altın Han No. 17. Dizgi ve baskı: Son Telgraf Matbaası. İstanbul ☆ Yurd içi dağıtım: Sabri Özakar. Cağaloğlu, İstanbul. Tel: 27 23 68 ☆ İstanbul dağıtımı: Fuat Büte, Tel: 27 89 49 ☆ Ankara dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir ☆ Yıllık abonesi: Yurt içi 20 TL. Avrupa uçak: 60 TL., Amerika, uçak: 150 TL. İlân: Santimi 20 TL. Yayın ilânları yüzde elli indirimlidir.